

European Asylum Support Office

Suriye Güvenlik durumu

Menşe Ülke Bilgisi Raporu

Kasim 2019

SUPPORT IS OUR MISSION

Avrupa Birliği hakkında daha fazla bilgiye internet üzerinden ulaşabilirsiniz (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019

Print ISBN 978-92-9485-637-1 doi:10.2847/04538 BZ-02-19-882-TR-C
PDF ISBN 978-92-9485-633-3 doi:10.2847/428486 BZ-02-19-882-TR-N

© European Asylum Support Office, 2019

Aksi belirtilmedikçe, işbu belge kaynağı belirtilmek kaydıyla çoğaltılabilir.

Bu yayında çıkan üçüncü şahıslara ait materyaller için ilgili üçüncü şahısların kendi telif hakları beyanlarına atıfta bulunulmuştur.

Kapak fotoğrafı: © Jorge Villalba. Halep - Suriye'deki savaşın sonrası. [url](#)

Suriye Güvenlik durumu

Menşe Ülke Bilgisi Raporu

Kasım 2019

Teşekkür

EASO, bu raporu düzenleyen Norveç Menşe Ülkeler Bilgi Merkezi Landinfo'ya teşekkür eder.

Raporun son haline getirilmesi esnasında güvenlik durumuyla ilgili meydana gelen önemli gelişmelerden dolayı (Ekim 2019), EASO raporda bu değişikliklerin belirtildiği 6. Bölümü hazırlamıştır. 6. Bölüm aşağıda teşekkür edilen daireler ve kuruluşlar tarafından incelenmemiştir.

Aşağıdaki daireler ve kuruluşlar EASO ile birlikte raporu gözden geçirmiştir:

Danimarka, Danimarka Göçmenlik Bürosu (DIS)

ACCORD, Avusturya Menşe Ülkesi ve Sığınma Araştırma ve Belgeleme Merkezi

Adı geçen birim, uzman ya da kuruluşların yaptığı incelemeler raporun genel niteliğine katkıda bulunmaktadır; ancak bu incelemeler, söz konusu kişilerin EASO'nun tam sorumluluğunda olan nihai raporu resmî olarak onayladıkları anlamına gelmez.

İçindekiler

Teşekkür.....	2
Yasal Uyarı	5
Sözlük ve Kısaltmalar	6
Giriş	7
Metodoloji	7
Kaynaklar	7
Kalite kontrolü	7
Raporun yapısı ve kullanımı	8
Harita	9
1. Arka Plan	10
1.1 İç savaştan önce Suriye	10
1.2 İç savaş: arka plan ve gelişme	10
2. Bölge kontrolü	12
2.1 Hükümetin kontrolündeki bölgeler.....	12
2.1.1 Hükümet adına güvenliği ve denetimi sürdüren aktörler	13
2.1.2 Yeniden ele geçirilmiş bölgeler ve uzlaşma anlaşmaları	13
2.1.3 Hükümet yanlısı milisler arasındaki çatışmalar	14
2.2 Kuzeydoğu – Suriye Demokratik Güçleri (SDG).....	15
2.3 Türk işgal alanları	16
2.4 İdlib	16
2.5 Tanf	17
2.6 İslâm Devleti	18
3. Şiddetin yoğunluğu ve dağılımı	20
3.1 Şiddet olaylarının sayısı.....	20
3.2 Çatışmadan kaynaklanan ölümlerin sayısı	21
3.3 2018 ve 2019’da şiddetten en çok hangi bölgeler etkilendi?	23
4. Çatışma sivil nüfusu nasıl etkiliyor?	26
4.1 Kuşatma, hava saldırıları ve topçu atışı.....	26
4.2 Terör saldırıları ve bombalamalar	27
4.3 Tutuklamalar, gözaltına almalar ve kaçırımlar	28
4.4 Savaşın mayın ve patlayıcı kalıntıları	28
4.5 İnsani koşullar	29
4.6 Mülteciler ve ülkesinde yerinden edilmiş kişiler.....	29

5. Güvenlik durumuna ilişkin sonuç tespitleri	30
5.1 İdlib’de devam eden savaş hali	30
5.2 Hükümet kontrolündeki bölgelerdeki şiddet olaylarında azalma	30
5.3 Türk işgali altındaki bölgede gerçekleşen iç şiddet çatışmaları	31
5.4 Kuzeydoğuda SDG kontrolündeki bölgelerde saldırılar	31
6. Güvenlik durumundaki yeni gelişmeler (Ekim 2019).....	32
6.1 Kuzeydoğu Suriye’ye Türk taarruzu	32
6.2 Suriye hükümeti kazanımları.....	33
6.3 ABD’nin çekilmesi.....	35
6.4 IŞİD’e Yapılan Taarruzun Etkisi	35
Kaynakça.....	36
Görev Tanımı.....	43

Yasal Uyarı

Bu rapor, EASO COI Raporu Metodolojisine (2019) göre yazılmıştır. Bu raporda özenle seçilmiş bilgi kaynakları temel alınmıştır. Kullanılan tüm kaynaklara referans verilmiştir.

Bu raporda yer alan bilgiler kısıtlı bir zaman dilimi içerisinde azami özen gösterilerek araştırılmış, değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Ancak, bu belgenin tamamen kapsayıcı olduğu iddia edilmemektedir. Belirli bir olay, kişi veya kuruluşun raporda belirtilmemiş olması, olayın gerçekleşmediği veya kişi ya da kuruluşun var olmadığı anlamına gelmez. Bu rapor son haline getirildikten sonra meydana gelen olaylar rapora dâhil edilmemiştir. Bu raporun referans dönemi hakkında daha fazla bilgi almak için giriş kısmını inceleyiniz.

Ayrıca bu rapor, belirli bir uluslararası koruma başvurusunun sonuçlandırılması veya başvurunun haklılığı konusunda da nihai nitelikte değildir. Kullanılan terminoloji, belirli bir hukukî durumun göstergesi olarak kabul edilmemelidir.

“Mülteci”, “risk” ve benzer terimler; AB Sığınma Müktesebatı, 1951 Mülteci Sözleşmesi ve Mültecilerin Durumuna İlişkin 1967 Protokolü kapsamındaki gibi hukukî anlamda değil, genel terimler olarak kullanılmaktadır.

Bu raporda yer alan bilgilerin kullanımından EASO ya da EASO adına hareket eden hiçbir şahıs sorumlu tutulamaz.

Bu raporun İngilizce dilinde yazılan orijinal versiyonu, EASO-DGMM Yol Haritası 2019-2021'de belirtildiği üzere Türkçeye çevrilmiştir. Orijinal İngilizce versiyon ile tercüme edilen versiyon arasında herhangi bir uyumsuzluk olması halinde orijinal İngilizce versiyon geçerlidir.

Sözlük ve Kısaltmalar

ACLED	Silahlı Çatışma Yerleri ve Olay Verileri Projesi
HTS	Hay'at Tahrir al-Sham
INSO	Uluslararası STK Güvenlik Örgütü
İD	İslâm Devleti (İD); Irak ve Levant İslâm Devleti (ISIL), Irak ve Suriye İslâm Devleti (İŞİD) veya DAEŞ olarak da bilinir.
ISW	Savaş Araştırmaları Enstitüsü
NDF	Ulusal Savunma Gücü
UNOCHA	Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
PYD	Demokratik Birlik Partisi (Kürt)
SDG	Suriye Demokratik Güçleri
SCSR	Suriye İstatistik ve Araştırma Merkezi
SNHR	Suriye İnsan Hakları Ağı
SOHR	Suriye İnsan Hakları Gözlemevi
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
VDC	Suriye'deki İhlalleri Belgeleme Merkezi
YPG	Kürt Halk Koruma Birlikleri

Giriş

Bu raporun taslağı, [Teşekkür](#) bölümünde listelenen Norveç Menşe Ülke Bilgisi Merkezi Landinfo'nun Menşe Ülke Bilgisi (COI) uzmanları tarafından oluşturulmuştur.

Bu rapor, EASO COI Raporu Metodolojisi (2019)¹ ve EASO COI Yazma ve Referans Verme Stil Kılavuzu (2019) doğrultusunda hazırlanmıştır².

Metodoloji

Bu rapor özellikle sivil nüfusa yönelik duruma odaklanarak Suriye'deki güvenlik durumunu analiz eder. Referans dönemi 2018 yılı ve 2019'un ilk yarısıdır. Kalite kontrol sürecinden 18 Eylül 2019'a kadar alınan geri bildirimlere karşılık bu raporun son haline getirilmesi sürecinde bazı ilave bilgiler eklenmiştir.

Landinfo tarafından hazırlanan rapor içeriği son haline getirildikten sonra gözden geçirme esnasında güvenlik durumunda çatışmadaki son eğilimlere uymayan önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bu raporun içeriği üzerinde etki doğuran bu gelişmelerin kayda değer niteliğinden dolayı EASO, 23 Ekim 2019'a kadarki bilgilere kısa bir genel bakış içeren ayrı bölüm ([Bölüm 6, Yeni gelişmeler](#)) ekleme konusunda Landinfo ile anlaşmıştır. Çatışmadaki bu gelişmelerin erken evrede olması ve değişken niteliği nedeniyle bu konudaki bilgilerin çok kısa sürede güncellenmesi gerekmektedir. EASO söz konusu güncellemeleri 2020 ilkbaharında yapmayı planlamaktadır.

Kaynaklar

Bu raporda her biri Suriye'deki güvenlik durumunun farklı yönlerden açıklandığı BM raporlarına, insan hakları örgütlerinin raporlarına, akademik yayınlara ve haber makaleleri temel alınmıştır.

Bu COI raporunda ayrıca Suriye analisti Aron Lund'un Aralık 2018'de İsveç Savunma Araştırma Ajansı tarafından yayımlanan Syria's Civil War: Government Victory or Frozen Conflict? (Suriye İç Savaşı: Hükümet Zaferi mi Donmuş Çatışma mı?) başlıklı raporundan da büyük ölçüde yararlanılmıştır. Lund, Orta Doğu ve Kuzey Afrika siyasetine odaklanan bir araştırmacı olup New York Century Vakfı ve St. Andrew Üniversitesi Suriye Çalışmaları Merkezi'ne üyedir. Yayımladığı üç kitabı geniş ölçüde Suriye hakkında olup ülkedeki gelişmeler hakkında sık sık köşe yazıları yazmaktadır. İngilizce yazdığı Divided They Stand (Parçalanarak Ayaktalar) (Brüksel, 2012) adlı kitabının yanı sıra Suriye siyaseti üzerine Drömmen om Damaskus (Stokholm, 2010) ve Syrien brinner (Stokholm, 2014) adında iki İsveççe kitap yazmıştır.

Ayrıca farklı zamanlarda ülkenin farklı bölümlerindeki güvenlik durumunun bir *göstergesi* olarak sayılardaki değişikliklere rağmen (Bölüm 3'te açıklanmaktadır) şiddet olayı ve çatışma nedeniyle ölüm sayıları kullanılmaktadır. Farklı örgütlerin veri toplama yöntemleri [Bölüm 3'te](#) daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Kalite kontrolü

Raporun EASO COI Rapor Metodolojisine bağlı kaldığından emin olmak için, [Teşekkür](#) bölümünde gözden geçirenler olarak listelenen ülke ve kuruluşların COI uzmanları tarafından bir gözden geçirme çalışması yapılmıştır. [Bölüm 6](#) bu kalite kontrol aşamasından sonra hazırlanmıştır. Bu raporun son haline gelmesinden sonra ve yayımlanmasından kısa süre önce bu gelişmelerin meydana gelmesinden dolayı bölüm 6'da eklenen bilgiler, Teşekkür bölümünde bahsedilen daireler ve örgütler tarafından incelenmemiş, ancak EASO tarafından kurum içinde incelenmiştir.

¹ EASO, EASO Country of Origin Information (COI) Report Methodology, June 2019, [url](#)

² EASO, Writing and Referencing Guide for EASO Country of Origin Information (COI) Reports, June 2019, [url](#)

Raporun yapısı ve kullanımı

Rapor iç savaşın arka planı, çatışmadaki savaşan taraflar ve ülkenin hangi parçasını kimin kontrol ettiğine dair kısa bir giriş yazısıyla başlamaktadır. Devamında Suriye'nin farklı bölümlerindeki güvenlik durumu hakkında bilgiler verilmektedir. Raporda, bunu açıklamak için öldürülen insanların sayısına ve çatışma nedeniyle şiddet olaylarına yönelik tahmini rakamlar sunulmaktadır. Ayrıca savaşın nasıl cereyan ettiğine, savaşan tarafların kullandığı silahların ve savaş taktiklerinin türlerine, bunun sivil nüfusu nasıl etkilediğine dair bir açıklama da verilmektedir. Rapor hükümetin veya diğer savaşan tarafların belli etnik, siyasî veya sosyal gruplara nasıl muamele ettiğine eğilmemektedir.

Raporun kalite kontrol dönemi (Kasım 2019'un başı) esnasında meydana gelen güvenlik durumunda önemli değişikliklerin meydana gelmesinin ardından yeni gelişmeleri belgeleyen sınırlı bir bölümün dâhil edilmesine karar verilmiştir. Bu gelişmeler [Bölüm6'da](#) ele alınmaktadır. Bu bilgilerin tam güncellemesi 2020'nin ilk çeyreğinde yayımlanacaktır.

Bu raporda *güvenlik* kelimesi şiddetten uzak olma anlamında kullanılmıştır. *Şiddet* bir kişinin başka bir kişiye karşı fiziksel gücü kasıtlı kullanması veya tehdididir. *Sivil* kelimesi askerîyenin karşıtı olarak kullanılır ve silahlı grup üyesi olmayan veya savaşa katılmamış kişilere atıfta bulunur.

Harita

Harita 1: Suriye Arap Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler³

³ Syria, Map No. 4204 Rev. 3, April 2012, United Nations, [url](#)

1. Arka Plan

1.1 İç savaştan önce Suriye

Suriye tüm etkin güçlerin Devlet Başkanı Beşşar Esad'da toplandığı bir cumhuriyettir. 1970'te iktidara gelen babası Hafız Esad'dan başkanlığı 2000 yılında devralmıştır. Esad, iktidardaki Baas Partisi'nin lideri ve Suriye Silahlı Kuvvetleri'nin başkomutanıdır. Devlet Başkanı, gerçek herhangi bir muhalefet adayının olmadığı çok sıkı kontrol edilen seçimlerle yedi yıllık dönem için seçilir. Meclis ve hükümet gibi bir dizi resmî devlet kurumu başkanın yetkisi altında varlığını sürdürmektedir, ancak Suriye analisti Aron Lund'a göre pratikte bağımsız güçleri yoktur ve çeşitli güvenlik servislerinin şefleri, küçük bir grup siyasetçi ve zengin iş adamları gibi başkana yakından bağlı resmî olmayan bir ağın gölgesindedir⁴.

İlkenin merkez bölümleri seyrek nüfuslu çöl bölgeleridir. Nüfusun çoğu, ülkenin batı kısmında yer alan kuzey-güney eksenini boyunca ikamet etmektedir. Şam ve Halep gibi şehirler burada bulunur. Fırat Vadisi ve ülkenin kuzeydoğu köşesi Suriye'nin en verimli tarım arazilerinden bazılarına sahiptir. Nüfusun yaklaşık %90'ı Arap, yaklaşık %10'u da Kürt'tür. Çoğunluk Sünni Müslüman'dır (yaklaşık %70-80). Geri kalanlar Alevi, Dürzi ve Şii Müslümanlarla (İsmaililer ve On İkiçiler) birlikte farklı mezheplere mensup Hristiyanlardır⁵.

Başkanın ailesi ve etrafındaki resmî olmayan iktidar yapısı Alevi'dir. Hükümet resmî olarak laikliği desteklemiş ve mezhepçi sorunların tartışılmasını yasaklamıştır. Ancak mezhepçilik mevcut çatışmanın büyük yapısal bir özelliğidir⁶.

2011 yılında ayaklanma ve ardından gelen iç savaştan önce Suriye hükümeti 1967 yılında İsrail tarafından işgal edilen Golan Tepeleri dışında tüm Suriye toprağını kontrol ediyordu. Genel olarak her zaman her yerde bulunan güvenlik servisine sahip güçlü ve baskıcı bir devlet söz konusu olduğundan hırsızlık, adam kaçırma ve cinayet gibi şiddet suçları çok azdı. Merkezi Hama olan İslâmcı bir ayaklanma 1982'de şiddetli bir şekilde bastırıldı. Bundan sonra hükümet karşıtı gruplar önemini kaybetti ve 1982 ile 2011 yılları arasında ülkede hiçbir silahlı isyan meydana gelmedi⁷.

1.2 İç savaş: arka plan ve gelişme

Arap Baharı protestolarından ilham alan hükümete karşı bir dizi protesto Mart 2011'de başladı. Hükümet kısmen protestocuların taleplerini kabul etmeye yönelik reformlar uygulayarak kısmen de kuvvet kullanarak protestoları durdurmayı denedi⁸. Ayaklanmayı durdurma girişimleri başarısız oldu ve devlet kontrolünün genel olarak durması bazı kırsal bölgelerde ve şehrin dış bölgelerindeki yoğun gecekondulu mahallelerinde hissedildi. Ayaklanmanın temel itici gücü kırsal ve dinî olarak muhafazakâr kuşakla birlikte Sünni Müslüman çoğunluk nüfustan geldi. Parçalara ayrılmış bir dizi silahlı isyancı grup aynı bölgelerde kademeli olarak ortaya çıktı; Ordu ve güvenlik güçleri ile yüzleşti⁹.

Gruplar neredeyse tamamen Sünni Müslümanlardan oluşuyordu ve bu durum çatışmaya mezhepçi bir boyut da getiriyordu. Yabancı devletler Suriye'de mezhepçi kesimlerle geniş ölçüde örtüşen ittifaklar kurarak erken dönemde çatışmaya müdahil oldu. Türkiye, Katar ve Suudi Arabistan gibi Sünni çoğunluğa sahip devletler Sünnilerin hâkim olduğu isyancıları silahlandırmaya başlarken İran, Irak ve Lübnan Şii güçleri de Suriye hükümetini destekliyordu. Soğuk Savaş cepheleriyle uyumlu olarak ABD, İngiltere ve Fransa isyancıların tarafını tutup onlara destek olurken Rusya ve Çin de Suriye hükümetine arka çıktı. İsrail sözde Hizbullah'ın askerî kapasitesine hasar vermek için birçok fırsatta Suriye'deki askerî tesisleri bombaladı¹⁰.

⁴ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 40

⁵ Based on the Landinfo readings of the following maps: Izady, M., Syria: Ethnic composition in 2010. Atlas of the Islamic world and vicinity, Colombia University, 2010, [url](#); Izady, M., Syria: Population density and demography, in 2012. Atlas of the Islamic world and vicinity, Colombia University, 2012, [url](#); Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 15

⁶ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 41-43

⁷ Lund, A., Syrien brinner. Hur revolutionen mot Assad blev ett inbördeskrig, SILC Förlag, 2014; Seale, P., Asad. The struggle for the Middle East, University of California Press, 1989; Wieland C., Syria. A decade of lost chances. Repression and revolution from Damascus spring to Arab spring, Cune, 2012

⁸ US, CRS, Issues for the 112th Congress and Background on U.S. Sanctions, 28 April 2011, [url](#), pp. 4-5

⁹ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 17

¹⁰ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 17-18, 22

O günden bu yana iç savaş birçok aşamadan geçti:

- 2012 yılı boyunca isyancı gruplar geniş kırsal bölgelerin, birçok Şam banliyösünün ve Halep’in doğu yarımının kontrolünü ele geçirdi. 2013 yılında isyancılar Rakka şehrini ele geçirdi, ancak hükümet diğer vilâyet başkentlerinin ve çoğu şehrin arasındaki ikmal yollarının kontrolünü elinde tuttu¹¹.
- 2012’nin ortasında Suriye Ordusu ülkenin doğusundaki Kürtlerin hâkim olduğu bölgelerden çekilerek kontrolü Demokratik Birlik Partisi/Partiya Yekitiya Demokrat (bundan sonra PYD olarak anılacaktır) ve silahlı kanadı Halk Koruma Birlikleri/Yekineyen Parastina Gel (bundan sonra YPG olarak anılacaktır) ile ilişkili Kürt Kürdistan İşçi Partisi’ne bıraktı. PYD ne isyancılarla ne de Suriye hükümetiyle ittifak yapmadı, ancak kontrolü altındaki bölgelerde Kürt özerkliği elde etmeye çalıştı. 2015’ten beri YPG milisi, yerel Arap ve Süryani milisleriyle olan Suriye Demokratik Güçleri (SDG) koalisyonunun parçası olarak, ILİD veya DAEŞ olarak da anılan İslâm Devleti’ni (bundan sonra IŞİD olarak anılacaktır) bozguna uğratma çabalarının bir parçası olarak ABD’den askerî destek aldı¹².
- Ocak 2014’te bir yanda IŞİD ve diğer yanda öteki isyancı gruplar olmak üzere yeni bir çatışma hattı ortaya çıktı. 2014 boyunca IŞİD Fırat Vadisi boyunca ve Irak’ın içlerine doğru ülkenin doğu kısmındaki geniş bölgelerin tam kontrolünü ele geçirirken diğer isyancı gruplar kuzeydoğuda İdlib ve Halep vilâyetlerinin bazı bölümlerinin, güneybatıda bazı kırsal bölgelerin ve Şam etrafındaki bazı banliyölerin kontrolünü elinde tuttu¹³.
- Suriye Ordusu kademeli olarak daha fazla toprak kaybetti ve Mart 2015’te El Kaide müttefiki bir grup olan El Nusra Cephesi tarafından yönetilen isyancı grupların bir koalisyonu İdlib’in kontrolünü ele geçirdi¹⁴.
- Eylül 2015’te Şam’daki yetkililerin talebi üzerine Rusya’nın savaşa askerî müdahalesi başladı. Rusya, Suriye hükümet güçlerini desteklemek amacıyla uzun süreli hava saldırısı harekâtına başladı ve böylece hükümet güçleri, Aralık 2016’da Halep’in doğu bölgeleri dâhil olmak üzere bölgeleri isyancı gruplardan kademeli olarak geri almayı başardı¹⁵.
- Rusya tarafından desteklenen hükümet güçleri ile ABD’nin arka çıktığı SDG, IŞİD’i bozguna uğratmada kademeli olarak başarı oldu. Daha önce IŞİD kontrolünde olan Halep vilâyetinin kuzey bölgesindeki bazı alanlar Türk birlikleri ve Türkiye ile ittifak yapan Suriyeli isyancı milisler tarafından işgal edildi¹⁶.
- Nisan 2018’de devasa bir askerî operasyonun ardından hükümet Şam dışındaki Doğu Guta’nın kontrolünü yeniden ele geçirdi. Humus’taki isyancı kalesi anlaşmalı bir teslimle kısa süre sonra düştü. Sonrasında Haziran ve Temmuz 2018’de isyancı güçler tarafından tutulan Dera ve Kuneytire’nin güney bölgeleri bir dizi yerel anlaşmayla teslim oldu¹⁷.
- 2018 ilkbaharında PYD kontrolündeki Kürt bölgesi Afrin Türkiye tarafından işgal edildi¹⁸.
- Nisan 2019’da Suriye Ordusu, Rusya’nın askerî desteğiyle İdlib’e karşı yeni bir hücum başlattı. Hücum 2019 yazı boyunca devam etti, ancak ordunun diğer yerlerle birlikte Han Şeyhun şehrini ele geçirdiği ağustos ayına kadar bölge kontrolünde herhangi bir önemli değişiklik olmadı¹⁹.

¹¹ Al Jazeera, Syria rebels capture northern Raqqa city, 5 March 2013, [url](#); Holliday J., Syria’s maturing insurgency, Institute for the Study of War, June 2012, [url](#); Holliday J., The Assad regime. From counterinsurgency to civil war, Institute for the Study of War, March 2013, [url](#); Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 18

¹² Casagrande, G., The road to ar-Raqqa: Background on the Syrian Democratic Forces, Institute for the Study of War, 22 November 2016, [url](#), p. 1; Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 18, 20, 59-60

¹³ Lister, C., The Syrian Jihad. Al-Qaeda, the Islamic State and the evolution of an insurgency, Hurst & Company, 2015, pp. 185-186, 221-222

¹⁴ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 20; Washington Post (The), Syrian rebels take strategic town of Idlib, 28 March 2015, [url](#)

¹⁵ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 21-22

¹⁶ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 21-22

¹⁷ International Crisis Group, Lessons from the Syrian State’s Return to the South, Middle East Report N°196, 25 February 2019, [url](#), p. 1; Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 22

¹⁸ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria’s North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), p. 7; Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 22

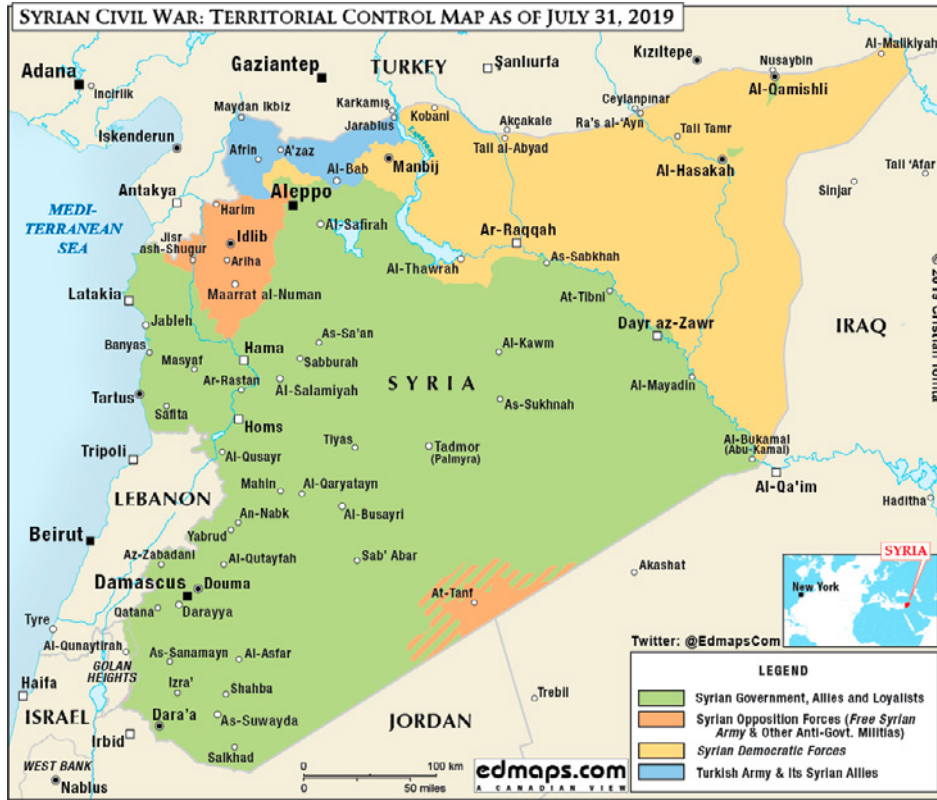
¹⁹ Syria Direct, Khan Sheikhoun exposes the limitations of the Turkish guarantor role, 21 August 2019, [url](#)

2. Bölge kontrolü

Temmuz 2019’da bildirildiğine göre, hükümet ülkenin büyük bölümünün kontrolünü geniş ölçüde sağlamlaştırmış görünüyor ve iktidar üzerinde nispeten güvenli bir nüfuz sürdürüyordu. İsyanlılar çoğu yerde yenilmişti, ancak hâlâ İdlib vilâyetini ve Halep ile Hama vilâyetlerindeki komşu bölgeleri kontrol ediyorlardı. Afrin’den Cerablus’a kadarki Türk sınırının kuzeybatısında kalan bir bölge Türkiye ile ittifak yapan Suriyeli isyancı grupların kontrolü altındadır. ABD güçleri ve müttefik yerel isyancı milisler Irak, Ürdün ve Suriye ile sınır komşusu çölün batı bölgesi olan Tanf etrafındaki bölgeyi, Kürt hâkimiyetindeki SDG koalisyonu da ülkenin kuzeydoğu bölümlerini kontrol ediyordu. Temmuz 2019 itibarıyla ülkenin geri kalanı Suriye hükümetinin ve müttefik milislerin kontrolü altındaydı²⁰.

31 Temmuz 2019 itibarıyla Suriye’deki bölge kontrolü

Harita 2: 31 Temmuz 2019 itibarıyla Suriye’deki bölge kontrolü²¹

21 Ekim 2019 itibarıyla bölge kontrolü gelişmeleriyle ilgili güncellenmiş bilgiler için bkz. ek [Bölüm 6](#).

Savaşın başlıca taraflar, ilgili bölgelerdeki kontrollerini nasıl gerçekleştirdikleri vurgulanarak aşağıda açıklanmaktadır. [Bölüm 2.6](#)’da açıklandığı gibi, örgütün Suriye’nin nüfusa sahip bölgelerinde artık herhangi bir kontrolü kalmamasına rağmen IŞİD hakkında da kısa bir açıklama da yapılacaktır.

2.1 Hükümetin kontrolündeki bölgeler

Hükümet, Ağustos 2019 itibarıyla Şam, Halep, Humus ve Hama ve neredeyse tüm vilâyet başkentleri dâhil ülkenin çoğunu kontrol ediyordu. Ekim 2018’de hükümet ayrıca Lübnan sınırının tümünün kontrolünü yeniden kazanmış,

²⁰ Summary by drafter of the report, NO-Landinfo. See Liveuamap, Syria, 31 July 2019, [url](https://syria.liveuamap.com/)

For an overview of the military control situation in Syria over time, see Liveuamap: <https://syria.liveuamap.com/>.

²¹ Edmaps.com 2019, [url](https://edmaps.com/)

Irak'a sınırlı arazi erişimini eski haline getirmiş, güney vilâyetlerin kontrolünü ele geçirmiş ve ticaret trafiği için Ürdün'e sınır kapısını da tekrar açmıştı²².

21 Ekim 2019 itibarıyla Suriye hükümeti tarafından kontrol edilen bölgelerle ilgili daha fazla bilgi için bkz. [Bölüm 6](#).

Savaşın bir sonucu olarak düzenli ekonomi çökmüş ve bunun yerine “şiddetle bağlantılı” ekonomi yükselmişti. Suriye Politika Araştırma Merkezi'ne göre 2018 yılında ekonomik faaliyetin %50'si kaçakçılık, adam kaçırma ve silah satışı ile ilgiliydi; 12 milyon Suriyelinin herhangi bir geliri yoktu ve %90 yoksulluk içerisinde yaşıyordu²³. Aralık 2018'de Aron Lund önemli merkezî hükümet işlevleri ve hizmetlerinin en azından belli bir dereceye kadar sürdü- rüldüğünü bildirdi. Devlet okulları ve hastaneler ileri derecede azaltılmış kapasiteyle de olsa çalışıyordu. Nüfus müdürlüğü ve devlet çalışanlarına maaş ödemeleri gibi diğer hizmet ve işlevler hükümet kontrolündeki bölgelerde ve kısmen kuzeydoğuda SDG tarafından tutulan bölgelerde de çalışmaya devam ediyordu²⁴.

2.1.1 Hükümet adına güvenliği ve denetimi sürdüren aktörler

Güvenlik ve denetim polis, istihbarat kuruluşları, Ordu ve hükümet yanlısı milisler tarafından sürdürülmektedir:

- Polis mahkemelerle birlikte yasaların uygulanmasından sorumludur.
- İstihbarat servisleri hükümete karşı muhalefeti izlemeye yoğunlaşır. Suriye'deki istihbarat sistemi, doğru- dan Başkan Esad'a rapor veren, üst üste binen sorumluluk alanları olan dört ana istihbarat örgütünden oluşur. Her bir örgüt, kendi nezarethaneleri ve cezaevleri gibi birimlerini yöneten ve bölgesel olarak uz- manlaşmış bir grup şube ve daireye ayrılır²⁵.
- Suriye Ordusu profesyonel subaylardan ve askerlik vazifesini yapanlardan oluşur. Bazı istisnalar dışında neredeyse tüm Suriyeli erkekler 18 aylık askerlik hizmetini yerine getirmelidir. Hizmet süresi iç savaş es- nasında önemli derecede artmıştır²⁶.
- 2011 yılında iç savaşın patlak vermesinin ardından bir grup hükümet yanlısı milis birlikleri kuruldu. Bu milisler, hükümete sadık bölgelerde kolluk faaliyeti gerçekleştirmekte ve ön cephelerde hükümet karşıtı gruplara karşı mücadelede rol oynamaktadır. Esad ile müttefik devletlerin hükümetleri bu milislerin oluş- turulmasında destekte bulunmuştur. İran İslâm Devrimi Muhafızları Ordusu (IRGC) subayları özellikle çe- şitli hükümet yanlısı milislerin oluşturduğu bir şemsiye örgüt olan Ulusal Savunma Güçleri (NDF) ile ilişkili olanlar olmak üzere yerel milisleri eğitmiş ve ayrıca Irak ve Afganistan'dan gelenler dâhil olmak üzere Şii milislerin yabancı personel ile kadrolaşmasına da yardımcı olmuştur. Lübnanlı Şii milis Hizbullah üyeleri de hükümete destek amaçlı katılmış ve diğer milislerin askerlerini eğitmiştir. 2015 yılında Rusya'nın savaşa katılmasından sonra milisleri resmî olarak Suriye Ordusu'nun bir kolu olan ancak birçok sivil ve eski milis üyelerini içeren 5'inci Kolordu adı altında birleştirme adımını atmıştır²⁷.

2.1.2 Yeniden ele geçirilmiş bölgeler ve uzlaşma anlaşmaları

Hükümetin, hükümet karşıtı gruplar tarafından tutulan bölgeleri yeniden ele geçirmesi geniş ölçüde savaşan taraflar arasındaki yerel anlaşmalar ile gerçekleşti. Bu anlaşmalar isyancılara, ailelerine ve muhalefet için çalışan diğerlerine İdlib'i boşaltmak için fırsat verileceği anlamına geliyordu. Bu anlaşmalar topluluklara zorla dayatıldığı ve isyancılara tahliye etmek dışında başka seçenek tanımadığı için Siege Watch bu süreci zorla devretme olarak adlandırıyordu²⁸. Sivillerin kalmasına izin veriliyor veya hükümet tarafından hükümet kontrolündeki bölgelerde tesis edilen özel toplama merkezlerine taşınmaya zorlanıyorlardı. İsyancı milislerin bazı üyelerine de kalma seçeneği veriliyordu. Bu kişilerin halk arasında *taswiat al-wad'a* olarak bilinen geçiş izni sürecinden geçmeleri gerekiyordu

²² Liveuamap, Map of Syrian civil war, 31 July 2019, [url](#); Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 39

²³ Australian National University, The socio-economic impact of the crisis in Syria, 14 June 2018, [url](#)

²⁴ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 39

²⁵ EIP, Refugee return in Syria: Dangers, security risks and information scarcity, July 2019, [url](#), pp. 7–8; Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 43–45; Sweden, LIFOS, Syriens säkerhetsapparat, 10 November 2016, [url](#), pp. 7–8, 17–18

²⁶ Norway, Landinfo, Syria: Militærtjeneste – innrulling, utsettelse og fritak, 14 November 2017, [url](#), p. 7

²⁷ Khaddour, K., Strength in Weakness: The Syrian army's accidental resilience, Carnegie Middle East Center, 16 March 2016, [url](#), p. 6; Khaddour, K., Syria's Troublesome Militias, Carnegie Middle East Center, 5 November 2018, [url](#); Norway, Landinfo, Syria: Regimeløse militser, 2 November 2017, [url](#); Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 47–49; Al-Masri, A., Analysis: The fifth Corps and the state of the Syrian Army, Syria Deeply, 11 January 2017, [url](#)

²⁸ Siege Watch, Final Report. Out of Sight, Out of Mind: The Aftermath of Syria's Sieges, May 2018, [url](#), p. 20

(bir kişinin statüsünü yasallaştırmak için). Ardından, Orduya veya hükümet yanlısı milise kaydolmayı kabul etmeleri gerekiyordu²⁹.

Pratikte, hükümetin 2018 ilkbahar ve yaz mevsiminde savaş alanındaki zaferleri ve Şam, Humus ve güney vilâyetlerin banliyölerinin kontrolü 2018 sonbaharına kadar savaşta ve ülkenin hükümet kontrolündeki bölümlerinde meydana gelen şiddette önemli derecede azalmaya neden oldu³⁰. Çatışmayla ilgili olay ve ölü sayılarını kaydeden örgütlerden alınan veriler de 2018 sonbaharından itibaren şiddette azalma olduğunu doğruluyor (bkz. Bölüm 3-5).

2.1.3 Hükümet yanlısı milisler arasındaki çatışmalar

Birçok Suriye gözlemcisi, hükümet yanlısı milislerin güvenlik ve hükümet kontrolünü zayıflatabilecek potansiyel istikrar bozucu unsur olduğunu bildirdi. Milis liderleri siyasî ortamda güçlü figürler haline geldi ve bu konumlarına da engel olunamadı³¹. Milislerin çoğu fidye için adam kaçırma, yağma ve kontrol noktalarında “koruma parası” talep ederek resmî olmayan ticaret vergisi alma gibi suç faaliyetlerine derin bir şekilde dâhil oldu³².

Bu kârlı ticareti kontrol etmek için savaşan milis grupları arasında silahlı çatışmalar da meydana geldi. Örneğin, Aralık 2016’da hükümetin muhalefetin elinde bulunan Halep’in bazı bölümlerini yeniden ele geçirmesinden sonra milisler şehrin istikrar kazanmasına engel oldu. Takip eden dönemde hükümet yanlısı yerel milisler adam kaçırma ve kendileri arasında sokak dövüşü faaliyetlerinde bulundu. Sonunda başkan istihbarat servislerinden birinin şefini bu durumu çözmesi için Halep’e gönderdi ve tamamen ortadan kaldırılamasa da sorunun büyüklüğü azaltıldı³³.

Syria Observer gazetesinde Ağustos 2019’da yayımlanan bir makaleye göre şehirdeki milisler hâlâ resmî olmayan ticaret ve sanayi “vergi almakla” suçlanıyor³⁴. Benzer şekilde, hükümetin IŞİD’den 2017 yılında geri aldığı doğudaki çöl bölgelerinde kontrol noktası haracı ve milisler arasındaki çatışmalar sorun olmaya devam ediyordu³⁵. Humus, Hama ve Halep vilâyetlerinin bazı yerlerinde milisler arasındaki çatışmalar, sivillerin de ölmesine neden olacak şekilde karşılıklı makineli tüfek ateşine ve RPG roketatar kullanımına kadar yükselmişti³⁶.

Ayrıca, hükümetin en yakın müttefiklerinin Rusya ve İran olması güvenlik durumu üzerine istikrar bozucu bir etki yaratarak Suriye’de gündemlerin ve çıkarların çatışmasına neden oldu. İran, özellikle Ulusal Savunma Gücü (NDF) ile ilişkili olanlar olmak üzere, milislerden bazıları üzerinde büyük etkiye sahipti ve bu milislerin hükümetten nispeten bağımsız olup İran’a bağlılıklarını sürdürmelerini sağlamaya çalışıyordu. Ancak Rusya temel olarak istikrar ve hükümetin şiddet tekeli elinde bulundurmasını sağlamakla ilgileniyor, milis gruplarının Suriye Ordusu’nun resmî kolları olarak bir araya getirilmesi için çalışıyordu. Bu rekabet İran ve Rusya’ya sadık ilgili ordu kolları ile milisler arasında silahlı yüzleşmelerin yaşandığı çeşitli olaylara neden oldu³⁷.

Hükümetin tercih ettiği strateji farklı milis liderlerini birbirlerine karşı rekabete sokarak onları kontrol altında tutarken Ordu içinde milis gruplarının etkisini azaltmaktı³⁸. Hükümet milisleri kontrol altında tutmak ve onları Ordunun merkezî kumandasına ve ikmal yollarına bağımlı kalmasını sağlamak için aktif bir şekilde çalışıyordu. Suriye analisti Aron Lund’a göre:

“Savaş alanında etkili oldukları kadar, sivil hayatları ve aileleri sıralamada en önde olmaya devam etmekle birlikte maaşa, mühimmata, güvenlik izinlerine, hava desteğine, ağır silahlara, hastane bakımına, kıdem avantajlarına vs. erişmek için resmî askerîyeye ve diğer kurumlara veya Esad’ın maiyetindeki kişilere bağılıydılar”³⁹.

²⁹ Adleh, F. and Favier, A., “Local reconciliation agreements” in Syria: A non-starter for peacebuilding, European University Institute, 1 June 2017, [url](#), pp. 1–6; Daily Beast (The), Syria’s cruel ‘reconciliations’, 9 December 2017, [url](#); Al-Jabassini, A., From Insurgents to Soldiers: The Fifth Assault Corps in Daraa, Southern Syria, Middle East Directions, European University Institute, 14 May 2019, [url](#), pp. 11–13; International Crisis Group, Lessons from the Syrian State’s Return to the South, Middle East Report N°196, 25 February 2019, [url](#), pp. 10–11

³⁰ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), para. 4

³¹ Jenkins, B. M., (2014), The dynamics of Syria’s civil war, Rand Corporation, 2014, [url](#), p. 6; Khaddour, K., Syria’s Troublesome Militias, Carnegie Middle East Center, 5 November 2018, [url](#); Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 49

³² Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 49–50

³³ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 49–50

³⁴ Syrian Observer (The), Aleppo: Tension between Russia and Iran escalates in the markets, 7 August 2019, [url](#)

³⁵ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 50

³⁶ Denmark, DIS, DRC, Syria. Security Situation in Damascus. Province and Issues Regarding Return to Syria, February 2019, [url](#), p. 10

³⁷ Al-Jabassini, A., From Insurgents to Soldiers: The Fifth Assault Corps in Daraa, Southern Syria, Middle East Directions, European University Institute, 14 May 2019, [url](#), p. 7

³⁸ Khaddour, K., Syria’s Troublesome Militias, Carnegie Middle East Center, 5 November 2018, [url](#)

³⁹ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 50

2.2 Kuzeydoğu – Suriye Demokratik Güçleri (SDG)

Kürt Demokratik Birlik Partisi (PYD) ve silahlı kolu Halk Koruma Birlikleri (YPG) 2012 yılından beri Türkiye sınırı boyunca Suriye'nin kuzeyindeki çeşitli bölgeleri kontrol ediyordu. PYD ve YPG Türk-Kürt PKK gerillalarıyla yakından ilişkili olup Türkiye'de cezaevinde olan PKK kurucusu Abdullah Öcalan'ın fikirlerine dayanarak sosyalist, laik ve feminist bir gündemi takip ediyorlar. PYD'nin yönetim sistemi Suriye analisti Aron Lund tarafından otoriter olarak tanımlanıyordu ve halka açık eleştiri aleyhinde baskı söz konusuydu. PYD Suriye'den ayrılmak istemiyor, ancak öz yönetim ve federalizm yönünde çalışıyordu⁴⁰.

2015'ten beri YPG milisinin yerel Arap ve Süryani milis gruplarıyla birlikte Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) bir parçası olduğu bildiriliyordu. PYD ve YPG, SDG'ye hâkim durumdaydı. SDG, Suriye muhalefetiyle veya hükümetle ittifak halinde değildi, ancak yine de bölgede belli devlet kurumlarına fon sağlayan ve devlet çalışanlarına maaş ödeyen Suriye hükümetine büyük ölçüde bağımlıydı. Hükümet ayrıca şehrin dışındaki havaalanı dâhil kuzeydoğudaki Kamışlı şehrinin bazı bölümlerinin ve Hasiçi şehrinde sınırlı bir güvenlik varlığının kontrolünü elinde tutuyordu⁴¹. Eylül 2018 tarihli raporlara göre havaalanı Şam'a giden ve Şam'dan gelen düzenli uçuşlara ev sahipliği yapıyordu⁴².

PYD aslen çoğunluğu Kürt nüfusu olan üç farklı toprak parçasını kontrol ediyordu: Kuzeybatıda Afrin, kuzeydoğuda Kobane ve Cezire (Hasiçi vilâyeti)⁴³. IŞİD 2014 ile 2017 arasında bu bölgelerin büyük bir bölümünü kontrol ediyordu, ancak sonrasında ABD yönetimindeki Daesh Karşıtı Küresel Koalisyon'un yardımıyla SDG tarafından buradan çıkarıldı. Koalisyon bölgeye ABD askerlerini konuşlandıranın yanı sıra hava desteğiyle de katkıda bulundu⁴⁴. 31 Temmuz 2019 itibarıyla SDG; Fırat'ın güneybatısında Menbiç ve Tabqa etrafındaki bölgelerin yanı sıra Hasiçi vilâyeti ve Deyrizor, Rakka ve Halep'in bazı bölümleri dâhil olmak üzere Fırat Nehri'nin kuzeydoğusundaki neredeyse tüm bölgeleri kontrol ediyordu⁴⁵.

SDG önceden kuzeybatıdaki Afrin'i de kontrol ediyordu, ancak bu bölgenin neredeyse tamamı Mart 2018'de Türkiye ve müttefiki Suriyeli milisler tarafından işgal edildi (bkz. [bölüm 3.3](#)). ABD'nin SDG'ye destek vermesi zorlu bir siyasî denge hamlesiydi; zira bir NATO müttefiki olarak Türkiye SDG'yi baş düşmanı PKK'nın silahlı kolu olarak görüyordu⁴⁶. Türkiye SDG'yi güney sınırından çıkarmak istiyordu ve sürekli kuzeydoğu Suriye'ye müdahale etmekle tehdit ediyordu. Birçok kez, Türkiye sınırın gerisinden roket atışları yapmış ve SDG kontrolündeki bölgelerdeki hedefleri bombalamıştı. ABD, Türkiye müdahalesine karşıydı, ancak o dönemde Türkiye sınırı boyunca "güvenli bölge" için aracılık yapıyordu. Öte yandan, Başkan Trump sürekli ABD güçlerinin SDG kontrolündeki bölgelerden çekileceğini duyuruyordu⁴⁷. Bu noktada, Ekim 2019'da meydana gelen sınırdaki "güvenli bölge" bakımından ABD birliklerinin çekilmesi hakkında daha fazla bilgi için bkz. [Bölüm 6](#).

Özellikle Fırat'a komşu güney bölgesinde olmak üzere, SDG kontrolündeki bölgelerde büyük çoğunlukla Arap aşiretler yaşıyordu ve buralarda Kürt PYD için destek geleneksel olarak çok yaygın değildi. SDG yerel aşiret liderlerinin desteğiyle hükümet kurmayı denedi, ancak yine de sorunlar meydana geldi. Aşiret bölgelerindeki birçok insan hizmet ve yeniden yapılanma eksikliğinden ve IŞİD'e karşı savaşa bağlantılı gelişigüzel tutuklamalardan SDG'yi sorumlu tutuyordu. Çatışma bazı aşiret liderlerini hükümetle, hatta IŞİD ile alternatif ittifaklar kurmaya yöneltti. IŞİD, Ocak 2019'da Menbiç'te gerçekleşen nispeten büyük iki saldırı dâhil olmak üzere, yer altı hücrelerinin yardımıyla bölgede bir dizi saldırı gerçekleştirdi. Biri bomba patlaması ve biri de silahlı saldırı olmak üzere söz konusu iki saldırı, SDG askerleri ve dört ABD askeri dâhil onlarca kişinin ölmesine neden oldu (ayrıca bkz. [bölüm 6.3](#))⁴⁸.

⁴⁰ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 59-60

⁴¹ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), pp. 1, 13-14; Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 59-60

⁴² SANA, Awda tashghil ar-rahlat al-jawiya bayn matari Dimashq wal-qamishli bad inhisar al-asifa al-ghbariya [Flights between Damascus and Qamishli resumed after the passing of the sand storm], 14 September 2018, [url](#)

⁴³ HRW, Under Kurdish rule. Abuses in PYD-run enclaves of Syria, June 2014, [url](#), p. 1. The YPG militia is also present in Shaykh Maqsd suburb in Aleppo city, where the majority population is Kurdish. It also holds the area around Tel Rifaat north-west of the city. In both places, security is coordinated with the Syrian Army. Tel Rifaat was the only part of the YPG's autonomous Afrin canton that was not occupied by the Turkish-allied militias in 2018. See: International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), p. 14; Reuters, Aleppo district shows Assad's delicate dance with Kurds, 27 July 2017, [url](#)

⁴⁴ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 59

⁴⁵ NO-Landinfo reading of Liveuamap, Map of Syrian civil war, 31 July 2019, [url](#)

⁴⁶ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), p. 3; Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 59-60

⁴⁷ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), pp. 2, 4-11

⁴⁸ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), pp. 16-20

23 Ekim 2019 itibarıyla Kürt kontrolündeki kuzeydoğu Suriye’de güvenlik durumu ve bölge kontrolü hakkında güncellenmiş bilgi için bkz. [Bölüm 6](#).

2.3 Türk işgal alanları

Türkiye ile ittifak kuran yerel Suriyeli milis grupların El Bab, Cerablus ve Azez şehirleri arasında kalan Türkiye sınırında ve Suriye’nin kuzeyinde yer alan bölgeyi kontrol ettiği bildiriliyordu. Türkiye 2016 yılında “Fırat Kalkanı” adlı operasyonla Suriye’ye müdahale etti ve uzun bir süre boyunca Halep’in kuzeyinde Azez etrafındaki bölgeyi kontrol eden isyancı milislerle iş birliği yaparak önceden IŞİD kontrolünde olan bölgeleri işgal etti. Mart 2018’de Türkiye ve yerel milisler Fırat Kalkanı bölgesinin batısı olan Afrin’e saldırdı. Afrin o zamana kadar PYD kontrolü altındaydı. Başta Kürtler olmak üzere nüfusun yaklaşık yarısı SDG veya Hükümetin kontrolündeki bölgelere kaçtı⁴⁹. On binlerce kişinin geri döndüğü bildirildi, ancak birçoğu evlerinin ya yağmalandığını ya da Suriyeli isyancı milisler ve aileleri tarafından alındığını gördü⁵⁰. SDG yönetimi bu bölgeleri yeniden ele geçireceğine yemin etti ve Türk işgalinden sonra Afrin’de silahlı bir isyan başlattı⁵¹.

Türkiye’nin bölgede kalıcı bir işgal planladığı anlaşıyordu. Türk makamları yerel Suriyeli ortaklarının Türkiye, Gaziantep’te Suriye Geçici Hükümeti ile ilişkili yerel hükümet binası kurmalarına yardım etti. İsyancı askerler, yerel polis güçleri ve devlet memurlarının maaşları Türkiye tarafından ödendi. Fırat Kalkanı bölgesindeki okullarda Türkçe öğretiliyor ve yeni kimlik kartları Türkiye nüfus siciline kaydediliyordu. Kimlik kartları Türkçe ve Arapça dilindeydi⁵².

Yerel Suriyeli milisler Şam hükümetine ve SDG’ye karşıydı, ancak Türk işgali altındaki bölgenin dışındaki hedeflere saldırımları Türkiye tarafından yasaklanmıştı. Milisler kötü disiplin gösterdiklerinden ve sürekli birbirleriyle çatıştıklarından Türkiye için sorunlu müttefikler olarak tarif edilmektedir⁵³. Gelişigüzel tutuklamaların, fidye için adam kaçırmaların ve talanın yaygın olduğu bildirildi. Merkezî bir yargı sisteminin olmaması sivil nüfusun ortaya çıkan uyuşmazlıklarını çözmesini zorlaştırıyordu. Yerel silahlı milisler kontrol için birbirleri arasında savaşıyordu; bu nedenle bölge bir dizi araba bombalama olayına şahit oldu. Afrin’deki tarım arazisi yer mayını ve patlayıcı kalıntılarıyla kirletildi⁵⁴.

2.4 İdlib

İdlib kaynaklar tarafından Suriye’deki son isyancı kalesi olarak tanımlanmaktadır.⁵⁵ Bu raporda bölge, basit bir anlatım sağlanması amacıyla İdlib olarak adlandırılacaktır, ancak bu bölge aynı zamanda Halep, Hama ve Lazkiye vilâyetlerinin komşu bölgelerini de içerir. İdlib kuzeyde Türkiye ve Türk işgali altındaki Afrin ile sınır komşusudur ve çevresi Hükümetin kontrolündeki bölgelerle çevrilidir⁵⁶.

Bölge yaklaşık 2,5 milyon nüfusa sahiptir⁵⁷. Mart 2019 itibarıyla 1,1 milyondan fazla kişi ülkesinde yerlerinden edilmişti (IDP’ler)⁵⁸. İdlib yıllardır hükümetten kaçan insanlar için bir sığınak olmuştur. 2014 dâhil ve bu yıldan itibaren isyancılar tarafından kontrol edilen diğer bölgeler birbiri ardına teslim oldu. Hükümeti kabul etmeyen veya Suriye güvenlik servisleri tarafından uzlaşma için kabul edilemez olarak görülen isyancı askerler eş ve çocuklarıyla birlikte otobüsle İdlib’e gönderildi⁵⁹. BM, nüfusunun üçte ikisi insani yardıma muhtaç İdlib’i “aşırı savunmasız” olarak tarif etmiştir⁶⁰.

⁴⁹ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 53

⁵⁰ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), para. 89

⁵¹ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 53

⁵² Norway, Landinfo, Syria: Sivilregistrering i Idlib, 22 February 2019, [url](#), pp. 8, 11; Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 53-54

⁵³ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 53-54

⁵⁴ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraphs 7, 35

⁵⁵ International Crisis Group, The Best Bad Options for Syria’s Idlib, Middle East Report N°197, 14 March 2019, [url](#), p. 1; Hinnebusch, R. and Imady, O., Syria’s Reconciliation Agreements, University of St Andrews, 2017, [url](#), p. 9

⁵⁶ Liveuamap, Map of Syrian civil war, 31 July 2019, [url](#); Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 54

⁵⁷ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 52

⁵⁸ UNOCHA, 2019 Humanitarian Needs Overview. Syrian Arab Republic, March 2019, [url](#), p. 31

⁵⁹ International Crisis Group, The Best Bad Options for Syria’s Idlib, Middle East Report N°197, 14 March 2019, [url](#), p. 1; Hinnebusch, R. and Imady, O., Syria’s Reconciliation Agreements, University of St Andrews, 2017, [url](#), p. 9; Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 54-55

⁶⁰ Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 54-55

Lund'un Aralık 2018 tarihli raporuna göre İdlib bir grup farklı milis tarafından kontrol ediliyordu, ancak eskiden El Nusra Cephesi olarak bilinen cihatçı örgüt Hay'a Tahrir al-Sham (HTS) baskın olan gruptu. El Nusra Cephesi uluslararası El Kaide şebekesinin bir parçasıydı. HTS resmî olarak El Kaide'nin bir parçası olduğunu reddetti, ancak yine de diğer ülke ve örgütlere ek olarak BM, ABD, AB ve Türkiye tarafından terör örgütü olarak sınıflandırıldı. HTS, İdlib şehrinin ve bölgenin en önemli ikmal hattı olan Türkiye sınır kapısı Bab el Hava gibi stratejik olarak önemli bölgeleri kontrol ediyordu⁶¹.

İdlib'deki diğer milisler iki grupta kategorize edilebilir. Bir grup Ulusal Kurtuluş Cephesi ile birlikte grup olan Türkiye ve müttefik milislerden oluşmaktadır. Diğer grup, El Kaide'ye bağlılık yemini eden Hurras ad-Din ve önceden IŞİD'in elinde tuttuğu bölgelerden IŞİD üyelerini örgüte almaya çalıştığı iddia edilen Ansar at-Tawhid gibi cihatçı örgütlerden ibarettir⁶².

HTS sivil Suriye muhalefetiyle, başka bir ifadeyle Türkiye'nin desteğini alan Suriye Geçici Hükümeti ile iş birliği yapmayı reddetti ve bunun yerine Suriye Kurtuluş Hükümeti adıyla kendi yönetimini kurdu. Türkiye, hükümetten gelecek saldırıları engellemenin tek yolunun HTS'nin yok edilmesi olduğunu iddia ederek bunun için çalışmaya devam etse de HTS şu ana kadar direndi. HTS aynı zamanda İdlib üzerindeki sınırlı Türk etkisinin hükümet ve müttefikleri Rusya ve İran'dan gelecek saldırıları engellemeye yardımcı olmasını da umarak Türkiye ile pragmatik bir ilişki kurdu⁶³.

Kazakistan başkenti Astana'daki Rusya, Türkiye ve İran arasındaki bir dizi üçlü görüşme sonrasında İdlib Mayıs 2017'de "çatışmasızlık bölgesi" ilan edildi. Ekim 2017 ile Mayıs 2018 arasında Türkiye İdlib ile hükümet kontrolü altındaki bölgeler arasındaki cephe hattı boyunca on iki askerî gözlem noktası oluşturdu. Bu çatışmasızlık anlaşmasının bir parçası olmakla birlikte HTS ile anlaşmaya da uygundu. Eylül 2018'de "Astana ülkeleri", İdlib etrafında askerden arındırılmış tampon bölge kurulmasını, İdlib tarafında Türk askerlerinin ve hükümet tarafında Rus askerlerinin devriye gezmesini kabul etti. Anlaşma Suriye hükümeti ve İran tarafından destekleniyordu. İdlib'deki Türkiye müttefiki milisler de anlaşmayı desteklerken HTS çekimser konumunu korudu. Anlaşmayı resmen kabul etmek konusunda isteksizdiler, ancak Türk askerinin mevzilenmesine de karşı çıkmıyorlardı⁶⁴.

Eylül 2018 tarihli Soçi anlaşması cephe hattı ile hükümet kontrolü altındaki bölgeler arasındaki durumu bir süreliğine sakinleştirdi. Yine de, tampon bölgedeki çeşitli çatışmalar ve hükümet tarafından İdlib'deki sivil bölgelere gerçekleştirilen hava baskınları nedeniyle İdlib ile hükümet kontrolü altındaki bölgeler arasındaki sınır bölgeleri 2018/2019 kışı boyunca istikrarsız olmaya devam etti⁶⁵.

Hükümet, Mayıs 2019'un başlarında İdlib'in güney bölgeleri ile kuzey Hama'ya yönelik geniş ölçekli bir saldırı başlattı. Topçu atışları ve Suriye ve Rus savaş uçakları tarafından yapılan hava saldırısı içeren yoğun savaş yaz boyunca devam etti, ancak hükümetin diğer yerlerle birlikte Han Şeyhun şehrini ele geçirdiği Ağustos ayına kadar bölge kontrolünde herhangi bir önemli değişiklik olmadı⁶⁶. Temmuz ortasına kadar savaşın bir sonucu olarak yaklaşık 450.000 kişi etkilenen bölgelerden kaçtı ve kuzeye hareketlendi. 26 Temmuz 2019 itibarıyla en az 450 sivilin öldüğü bildirildi⁶⁷.

2.5 Tanf

Tanf sınır kapısı Suriye, Irak ve Ürdün sınırlarının kesiştiği bölgeye yakın, Şam ile Bağdat arasındaki ana yolda ve Suriye'nin doğu kısmındaki çölde bulunmaktadır. ABD ve Daesh Karşıtı Küresel Koalisyon'dan ittifak güçler bölgeyi 2016'dan beri kontrol etmektedir⁶⁸.

⁶¹ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 55-56

⁶² International Crisis Group, The Best Bad Options for Syria's Idlib, Middle East Report N°197, 14 March 2019, [url](#), p. 21; Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 55-56

⁶³ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 56-58

⁶⁴ International Crisis Group, The Best Bad Options for Syria's Idlib, Middle East Report N°197, 14 March 2019, [url](#), pp. 4-5; Al-Monitor, Turkish army's Idlib action 'riskiest cross-border operation' to date, 22 May 2018, [url](#)

⁶⁵ International Crisis Group, The Best Bad Options for Syria's Idlib, Middle East Report N°197, 14 March 2019, [url](#), pp. 4-5; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraphs 24-29; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 15 August 2019, [url](#), paragraphs 39-42

⁶⁶ Syria Direct, Khan Sheikhoun exposes the limitations of the Turkish guarantor role, 21 August 2019, [url](#)

⁶⁷ UNOCHA, Syrian Arab Republic. Recent developments in Northwestern Syria. Situation Report no. 8 – as of 26 July 2019, 2019, [url](#), pp. 1-2

⁶⁸ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 51

Aralık 2018 itibarıyla koalisyonun isyancı milis Maghawir al-Thawra ile birlikte sınır istasyonu etrafındaki 55 km'lik bir tampon bölgede devriye gezdiği bildirildi. Hükümet yanlısı güçler tarafından gerçekleştirilen seyrek saldırılar koalisyon hava saldırıları ve topçu ateşi ile püskürtüldü. ABD açısından Tanf'ın kontrol edilmesi aslında IŞİD'e karşı savaşın bir parçasıydı. Ancak hükümet güçleri ve müttefikleri kademeli olarak Fırat Nehri boyunca çölün geri kalan kısımlarının ve insansız bölgelerin kontrolünü ele geçirmeye başladı. Böylece Tanf ve tampon bölgenin etrafı hükümet güçleri tarafından sarıldığından IŞİD'e karşı savaşta önemlerini de kaybettiler. ABD yetkilileri bölgenin kontrolünü, İran'ın Suriye ve Lübnan'a erişimini engelleyebilmek amacıyla Bağdat-Şam yolunun yeniden açılmasına engel olmanın bir yolu olarak açıkladı⁶⁹.

Tanf sınır kapısı ve etrafındaki bölgeler ıssız çöl bölgeleri olup yakınlarındaki Rukban mülteci kampı dışında hiçbir olağan yerleşim yeri bulunmamaktadır. Kamp, ülkeleri içinde yerlerinden edilmiş ve Ürdün'e girişi reddedilen Suriyelilere ev sahipliği yapmaktadır. Rukban, 55 km'lik tampon bölge içerisinde Suriye ile Ürdün arasındaki sınırdadır, ancak koalisyon güçleri Mughawir al-Thawra ve silahlı klanlar gibi isyancı milislerin hâkim olduğu kamp bölgesinden uzak durmuştur. Nisan 2018 itibarıyla 30.000 ile 50.000 arasında kişi kampta sıkışık kaldı⁷⁰.

Kaynaklarda kampa insani yardım malzemelerinin teslimatının zaman zaman zor olduğunu bildirilmekle birlikte gıda ve yakıt malzemelerinin de eksik olduğu bildirilmiştir⁷¹. 2019 ilkbaharında Rusya, kamp sakinlerinden bazılarının hükümet kontrolündeki bölgelere tahliyesini sağlamak için insani koridor oluşturdu⁷². 21 Temmuz 2019 tarihli BM raporuna göre 17.000'den fazla kişi Rukban'ı terk etti⁷³.

2.6 İslâm Devleti

2017 ile 2018 yıllarında IŞİD Irak ve Suriye'deki topraklarının neredeyse tamamını kaybetti, ancak Deyrizor vilâyeti-nin doğu kısmında Ebu Kemal yakınlarındaki Baghuz denilen küçük bir bölge üzerindeki kontrolünü sürdürüyordu⁷⁴. Nisan 2019'da SDG bu son IŞİD kalesini ele geçirmeyi başardı. Ele geçirmeye kadar aylarca süren savaş on binlerce kişinin yerinden olması ve sağlık hizmetlerine, gıda ve temiz suya yeterli erişimi olmayan geçici kamplarda sıkışık kalması anlamına geliyordu⁷⁵. Ayrıca sahada SDG güçlerine destek sağlamak için ABD yönetimindeki koalisyon tarafından gerçekleştirilen hava saldırıları aynı dönemde (2018/19 kışı) sivil zayıat sayılarında artışa da neden oldu⁷⁶.

IŞİD ardından 2019'un ilk ayları boyunca Deyrizor, Rakka ve Menbiç'teki (Halep vilâyeti) SDG-kontrolündeki yer altı hücrelerinin ağını kullanarak çeşitli "vur ve kaç" saldırıları ve bombalama eylemleri gerçekleştirdi⁷⁷. Buna ek olarak, IŞİD 25 Temmuz 2018 tarihinde güney Suriye'deki Sweida'da bulunan çeşitli Dürzi köylerine bir dizi koordine saldırı gerçekleştirdi. IŞİD üyeleri kapı kapı dolaşıp sivil erkek, kadın ve çocukları öldürdükten sonra Sweida şehrine giderek en az 200 sivilin hayatını kaybettiği bir intihar saldırısı gerçekleştirdi. Sonrasında hükümet IŞİD'i doğu Suriye çölündeki el Safa platosundan dışarı çıkarmak için bir karşı hücum başlattı. Hücum resmî olarak 19 Kasım 2018'de sona erdi⁷⁸. Ancak yerel halk İslâm Devleti'nin bölgeye geri döndüğünü ileri sürüyor. Doğu Sweida'daki yerel Dürzi gruplar Mart 2019'da bölgede gözcülük faaliyeti yaparken İslâm Devleti militanlarıyla karşılaştılar⁷⁹.

IŞİD, Suriye'deki tüm topraklarını kaybetmesine rağmen yer altı hareketi olarak geniş tecrübesi ve saldırı gerçekleştirmeye devam etme kapasitesi nedeniyle örgüt hâlâ bir tehdit olarak görülüyor. Ayrıca hem Suriye'deki hem de Irak'taki siyasî istikrarsızlık terör örgütünün yeniden gelişmesine verimli zemin sağlayabiliyor⁸⁰.

⁶⁹ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 51-52

⁷⁰ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 52

⁷¹ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraphs 84-86

⁷² Syria Direct, Hundreds of Rukban camp residents leaving US-administered desert zone board Syrian government buses, 10 April 2019, [url](#)

⁷³ UNOCHA, Humanitarian update, Syrian Arab Republic, Issue 04, 25 July 2019, [url](#), p. 4

⁷⁴ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), pp. 60-61

⁷⁵ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 15 August 2019, [url](#), paragraph 13

⁷⁶ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraph 46

⁷⁷ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), pp. 16-17

⁷⁸ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraphs 38-43

⁷⁹ Hunaidi, S., ISIS has not been defeated. It's alive and well in Southern Syria, Foreign Policy, 3 April 2019, [url](#)

⁸⁰ Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 61; Heller, S., A glimpse into the Islamic State's external operations, post-caliphate, War on the Rocks, 29 May 2019, [url](#); UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraph 36

Deyrizor'da nüfusun çoğunluğu aşiretler halinde örgütlenmiştir. SDG hapsedilmiş eski IŞİD üyelerinin affedilmesine ve serbest kalmasına izin verilmesi için aşiretlerle uzlaşma anlaşmasına varmıştır. Ancak bazı aşiretler aşiret üyelerine saldırılmayacağı garantisi karşılığında IŞİD'in aşiret bölgelerinde hemen hemen özgür şekilde faaliyet göstermesine izin vermek için anlaşma imzalamaları yönünde IŞİD tarafından tehdit edildiklerini hissediyordu⁸¹.

Kuzeydoğu Suriye'ye yönelik Ekim 2019'da gerçekleşen Türk taarruzunun ardından IŞİD faaliyeti hakkında güncel bilgiler [Bölüm6'da](#) bulunabilir.

⁸¹ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), p. 20

3. Şiddetin yoğunluğu ve dağılımı

Bu bölüm, farklı türde şiddet olaylarını ve Suriye’de çatışmadan kaynaklanan şiddetin sonucu olarak zayıat sayısını belgelemek ve ölçmek için çalışan örgütlerden alınan verileri sunmaktadır. Şiddet olaylarının ve zayıatların sayısı, şiddetin yoğunluğunun önemli bir göstergesi olarak görülmektedir.

Şiddet olaylarının ve çatışma nedenli ölümlerin sayısı ile ilgili eksiksiz bir genel değerlendirme yoktur, ancak çeşitli yerel kuruluşlar ve bazı uluslararası akademik enstitüler olayların sayısını kaydetmeye ve saymaya çalışmaktadır. Farklı kuruluşlar tarafından sunulan sayılar birçok faktöre bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Temel olarak, bu durum kısmen farklı yöntemler kullanmalarıyla ve kuruluşların varlıklarının ve bilgiye erişimlerinin Suriye’nin farklı bölgelerinde değişiklik göstermesiyle ilgilidir. Ayrıca sivil zayıatı askerî olanlardan ayırmak veya farklı şiddet olaylarından tam olarak kimin sorumlu olduğunu bilmek de zor olabilir⁸².

Yine de Landinfo’nun farklı örgütlerden edindiği bulgularla yaptığı inceleme, rakamların zaman içinde aynı coğrafik farklılıkları ve aynı eğilimleri göstermesi açısından bunların nispeten tutarlı olduğunu göstermektedir. Verilerdeki eksikliklere rağmen yine de ülkenin farklı bölümlerindeki güvenlik durumuna ve bunun zaman içinde nasıl değiştiğine dair iyi bir gösterge sunmaktadır.

Rakamlar iki ana eğilim göstermiştir. Öncelikle, rakamlar ülkenin tamamındaki şiddet seviyesinin aşağı yönlü bir eğilim izlediğini göstermektedir. Şiddet olaylarının sayısı ve çatışma nedeniyle ölümler 2018 yılında çatışmanın önceki yıllarına göre çok düşüktür. Aşağı yönlü eğilim 2019’da da devam etmiştir. İkinci olarak, farklı bölgeler arasında veriler büyük bir değişkenlik göstermektedir. 2019’un ilk yarısında başkent Şam, güney vilâyetleri ve Lübnan’ın kuzeyindeki kıyı bölgeleri gibi hükümet kontrolü altındaki bölgelerin bazı bölümlerinde nispeten az şiddet olayı ve bir önceki yıla göre belirgin bir düşüş vardı. Bu durum hükümetin Şam etrafındaki ve güneydeki bölgeleri yeniden ele geçirmesi ve sonucunda da ülkenin bu bölümünde de askerî harekâtın son bulmasıyla geniş ölçüde açıklanabilir.

• Ülkenin diğer bölgelerinde ise durum bunun aksidir. İdlib etrafındaki aktif cephelerin yakınındaki bölgeler 2019 yılında birçok şiddet olayı ve devam eden savaşa tanık olmuştur. Şiddet olayları sayısı da hükümet tarafından kontrol edilen merkezî bölgelere kıyasla İdlib, Türk işgali altındaki bölgeler ve SDG kontrolündeki bölgeler içinde yüksekti.

3.1 Şiddet olaylarının sayısı

Landinfo mevcut istatistiklerin gösterdiğine göre ülkenin tamamındaki şiddet olayı sayısının aylık olarak sürekli düştüğünü değerlendirdi⁸³. Örneğin çatışma bölgelerinde yardım çalışanlarının güvenliğini sürdürmeye adanmış bir örgüt olan Uluslararası STK Güvenlik Örgütü’nden (INSO) alınan rakamlar 2018 yılında şiddet olaylarında belirgin bir düşüş göstermektedir. INSO tarafından 2018 yılında kaydedilen toplam güvenlik olayı sayısı 31.579’dur⁸⁴. Yıl boyunca meydana gelen olayların grafiği çizildiğinde 2018’in ocak, şubat ve mart ayları başına yaklaşık 4.000 olay ile başladığını, ardından ağustos-aralık arasında rakamların kademeli olarak yaklaşık 1.500 olaya düştüğünü görülmektedir⁸⁵.

Silahlı Çatışma Yerleri ve Olay Yerleri Projesi (ACLED) her olayı zaman ve yer, şiddet olayının türü, dâhil olan taraflar ve ölü sayılarını kodlayarak Suriye’de meydana gelen şiddet olaylarıyla ilgili verileri toplamaktadır. Bilgiler herkes tarafından erişilebilir ve aranabilir bir veri tabanında toplanır ve sürekli güncel halde muhafaza edilir. ACLED, Suriye hakkında 1 Ocak 2017’ye kadar giden verilere sahiptir. Veriler temel olarak medya raporları gibi ikincil kaynaklardan gelir. ACLED ayrıca Nisan 2019’dan beri Suriye İnsan Hakları Ağı, Airwars ve adı açıklanmamış ek yerel bir ortaktan verileri toplamaktadır⁸⁶.

⁸² Slemrod, A., Counting under fire: the untold story of Syria’s casualty data, New Humanitarian (the), 27 October 2015, [url](#)

⁸³ NO-Landinfo drafter assessment

⁸⁴ INSO’s definition of security incidents includes both crime-related and conflict-related incidents. INSO registers both major incidents, such as bomb explosions, and less serious incidents, such as demonstrations. INSO, Syrian Arab Republic. Context Analysis, n.d., [url](#)

⁸⁵ INSO, Syrian Arab Republic. Context Analysis, n.d., [url](#)

⁸⁶ ACLED, Methodology overview, 10 April 2019, [url](#); ACLED, Press Release: ACLED integrates new partner data on the war in Syria, 5 April 2019, [url](#)

ACLED'den alınan rakamlar 2018 yılı boyunca şiddet olaylarının sayısında azalma gösterirken bunu 2019 yazındaki artış izlemektedir. ACLED şiddet olaylarını aşağıdaki kategorilerde ("olay türleri") sınıflandırmaktadır:

- çarpışmalar
- sivillere yönelik şiddet
- patlamalar/uzaktan şiddet
- isyanlar
- protestolar
- stratejik gelişmeler⁸⁷

Suriye ile ilgili olarak ACLED kontrol panelinde bulunan veriler kıyaslandığında topçu ateşi ve hava saldırılarını kapsayan "patlamalar/uzaktan şiddet" şu ana kadar en çok bağımsız olay sayısı içeren kategoridir. Sayılar aydan aya değişiklik gösterse de, Ocak 2017'de 1.800 ve Ocak 2018'de 1.900 bağımsız olay ile 2017 yılı boyunca nispeten yüksek kalmıştır. Sayılar Ekim 2018'de 450 olaya kadar kademeli olarak düşmüş; sonra Mayıs-Temmuz 2019 döneminde aylık 1.250 ile 1.350 arasında olmak üzere tekrar artmıştır. Mayıs ve Temmuz 2019'daki olayların neredeyse tümü Hama ve İdlib vilâyetlerinde meydana gelmiştir; dolayısıyla bölgede devam eden hükümet hücumlarıyla bağlantı kurulabilir (bkz. [Bölüm 3.3](#)).

"Çarpışmalar (silahlı çatışmalar)" kaydedilen en çok olayın olduğu ikinci kategoridir. Bu kategoride sayı Ocak 2017'de 900 olaydan Ağustos 2018'de 200'den daha az olaya kadar azalmıştır. O günden bu yana aylık sayılar 100 ile 400 arasında dalgalanmıştır⁸⁸.

3.2 Çatışmadan kaynaklanan ölümlerin sayısı

Landinfo, çatışmadan kaynaklanan ölümlerin sayısına bakarak durumun şiddet olaylarıyla büyük ölçüde aynı olduğunu değerlendirmiştir. Mevcut istatistikler ülkenin tamamındaki aylık ölüm sayılarının sürekli düşmekte olduğunu göstermektedir⁸⁹.

Birçok uluslararası izleme grubu durumun karmaşıklığından ve ilk elden bilgilere erişim eksikliğinden dolayı ölüm sayılarına dair detaylı tahminlerde bulunmayı bırakmıştır⁹⁰. BM doğru rakamlara ulaşmanın artık mümkün olmadığını belirterek 2014'te çatışma nedeniyle ölüm istatistiklerini yayımlamayı durdurmuştur. 2016 yılından son tahmin, kısmen BM'nin kendi 2014 istatistiklerine dayanarak 400.000'di. Günümüzde çoğu uluslararası uzman savaşın başladığı 2011'den günümüze kadar Suriye'de ölü sayısının yaklaşık 500.000 veya daha yüksek olduğunu, ancak bunların oldukça kaba tahminler olduğunu belirtmektedir⁹¹.

Ölü sayılarını hâlâ tutmaya çalışan birkaç Suriyeli örgüt var, ancak sayılar örgütler arasında değişiklik göstermektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu durum söz konusu örgütlerin değişen yöntemlere, bulundukları yerlere ve bilgiye erişimleriyle ilgilidir⁹².

Çatışmadan kaynaklanan ölümlerin sayısını belgelemeye ve kaydetmeye devam eden örgütlerden biri Suriye'deki İhlalleri Belgeleme Merkezi'dir (VDC). VDC 2011 yılında isyanın çıkmasından kısa süre sonra Suriyeli insan hakları aktivistleri tarafından faaliyete sokuldu⁹³. Landinfo titiz metodolojisinden dolayı merkezi nispeten güvenilir gördüğünden ve verdikleri sayılar diğer örgütlerle kıyaslandığında ölçülü olduğundan merkezin rakamları burada sunulmuştur⁹⁴.

⁸⁷ ACLED, ACLED Event Definitions, October 2017, [url](#)

⁸⁸ Based on information available from ACLED, Dashboard, nd, [url](#)

⁸⁹ NO-Landinfo assessment

⁹⁰ New York Times (The), How Syria's death toll is lost in the fog of war, 13 April 2018, [url](#)

⁹¹ SOHR, More than 570 thousand people were killed on the Syrian territory within 8 years of revolution demanding freedom, democracy, justice, and equality, 15 March 2019, [url](#); New York Times (The), How Syria's death toll is lost in the fog of war, 13 April 2018, [url](#)

⁹² New Humanitarian (The), Counting under fire: the untold story of Syria's casualty data, 27 October 2015, [url](#)

⁹³ New Humanitarian (The), Counting under fire: the untold story of Syria's casualty data, 27 October 2015, [url](#); VDC, Our methodology, n.d., [url](#)

⁹⁴ The VDC has recruited a network of human rights activists and media activists who collect information about conflict-related deaths. It also collects information from hospitals, funeral homes, the victims' families and some local media institutions. The data are then compared with and cross-checked against available video recordings and images from conflict events before being entered in the VDC database. The data are verified further and updated as new information becomes available. VDC, Our methodology, n.d., [url](#)

VDC'yi kullanmanın bir diğer nedeni de veri tabanlarının her öldürülen kişi hakkında, nerede ve ne zaman öldükleri, sivil veya resmî olarak statüleri, ölüm nedenleri ve iddia edilen sorumlu taraf gibi birçok bilgi içermesidir. VDC'nin verilerine aranabilir bir formatta çevrim içi olarak erişilebilmektedir. Bu, belli vilâyetler ve zaman dilimleri için veri almayı mümkün hale getirmektedir. Raporun yazılma anında veri tabanı 31 Mayıs 2019'a kadarki verileri içermektedir⁹⁵.

VDC çatışmanın başladığı 2011 yılından Mayıs 2019'a kadar yaklaşık 166.000 ölüm kaydetti. Bahsedildiği gibi, bunlar VDC'nin yeterli kesinlikle belgeleyebildiği ölümlerdir ve gerçek rakam çok daha yüksektir. Kaydedilmiş 166.000 ölümden yaklaşık 118.000'i sivil olarak ve 48.000'i de askerî muharip olarak tanımlanmıştır. Ölü sayıları 2011'de 5.000'in biraz altından 2012'de 38.500'e yükselmiş, 2013'te 40.000'i aşarak zirveye ulaşmıştır. 2014 yılında 27.000, 2015'te 18.000, 2016'da 17.500, 2017'de 11.000 ve 2018'de 7.500 olmak üzere sayılar yıldan yıla azalmıştır. 2019'un ilk beş ayı için kayıtlı ölüm sayıları 1.030'du. Sivil zayıat tek başına incelendiğinde sayı henüz 2012 yılında 30.000 ile zirveye ulaşmıştı. Sayı yıldan yıla sürekli azalmıştır⁹⁶.

ACLED Ocak 2017 ile Şubat 2019 arasında Suriye'de 26.000'i sivil olmak üzere çatışma nedeniyle yaklaşık 80.000 ölüm kaydetti. Ölüm sayıları 2017'den 2018'e neredeyse yarı yarıya azalmış ve 2019'un ilk iki ayında düşmeye devam etmiştir⁹⁷. ACLED, verilerinin yalnızca "sivillerin doğrudan hedef alınmasının bir sonucu olarak öldürülen sivilleri içerdiğini" ve "ikinci, sivil ölümlerini içermediğini" ve bir "düşük tahmin" temsil ettiğini belirtmektedir⁹⁸. Ayrıca ACLED'in metodolojisi bir raporun "birkaç", "çok", "biraz", çoğul veya bilinmeyen sayıda ölünün bildirildiğini belirttiği olaylarda sayıyı "10" ölü olarak almaktadır⁹⁹.

Uppsala Üniversitesi Uppsala Çatışma Verisi Programı (UCDP) Suriye'de çatışmanın başladığı 2011 yılından beri çatışma nedeniyle 347.000 ölü kaydetmiştir. Zirve yılları, yıl başına 70.000'den fazla ölümlerle 2013 ile 2014 olurken bu sayı 2018 yılında kademeli olarak 20.000'in altına inmiştir. UCDP çeşitli haber medyasında otomatik arama yaparak ölümlerle sonuçlanan çatışma olaylarıyla ilgili veri toplamaktadır¹⁰⁰.

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) çatışmanın başlamasından itibaren toplam 570.000 ölüm bildirmektedir, ancak bağımsız olarak aylar veya yıllar için rakamların alınmasına izin verecek istatistikler sunmamaktadır. SOHR'ye göre toplam sayı 21.000'i çocuk olmak üzere 112.000 sivil, 64.000 hükümet karşıtı ve Kürt milis üyeleri, 65.000 hükümet askeri ve hükümet yanlısı milis üyesi ve 65.000 İslâmî milis içermektedir. SOHR hükümetin hapishanelerinde ve diğer alıkoyma yerlerinde 88.000 kişinin öldürüldüğünü belirtmektedir. Ayrıca belgeleyemedikleri 100.000 zayıatın olduğunu da tahmin etmektedir¹⁰¹.

Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR) Mart 2019'a kadar toplam 223.000 sivil ölü kaydetti. 60.000'den fazla sivil ölümlüyle en yüksek sayı 2012'de kaydedilirken bu sayı kademeli şekilde 2014 yılında 30.000'a düşmüş ve 2018 yılında 10.000'in altına inmiştir. Çoğu Suriye hükümet güçleri tarafından öldürülmüştür¹⁰².

Suriye İstatistik ve Araştırma Merkezi (SCSR) 166.000'i sivil toplam 169.000 ölüm kaydetmiştir. SCSR bir ayda 5.000'in biraz altında ölü olmak üzere en yüksek sayıyı Ağustos 2012'de kaydetmiş, ardından kademeli olarak düşüş başlamıştır. 2019'un ilk beş ayı için kaydedilen ortalama ölüm sayısı aylık yaklaşık 300'dü. Ancak Landinfo veri toplama yöntemlerinin iyi açıklanmadığını ve her bir kişinin Suriye'nin neresinde öldürüldüğüne dair bilginin eksik olduğunu değerlendirmiştir¹⁰³.

⁹⁵ VDC, Killed, n.d., [url](#)

⁹⁶ VDC, Killed, n.d., [url](#)

⁹⁷ ACLED, Press release: Even as overall violence drops, civilians face record threats in Syria, 22 March 2019, [url](#)

⁹⁸ ACLED, Press release: Even as overall violence drops, civilians face record threats in Syria, 22 March 2019, [url](#)

⁹⁹ ACLED's methodology states that 'If source reports differ or a vague estimate is provided, the lowest number of fatalities is reported unless a more reliable or corroborated estimate has become available. If reports mention "several", "many", "few" or plural fatalities, yet the exact number is unknown, "10" is recorded as the total. If a report mentions "dozens", this is recorded as "12" fatalities. If a report mentions "hundreds", this is recorded as "100" fatalities. If a note mentions "massacres", a default number of 100 fatalities is recorded. If there is no reference made to fatalities in the report, or if it is unclear whether fatalities occurred at all (for example, when "casualties" are mentioned, which, by definition, means 'injuries and/or fatalities'), "0" fatalities are recorded.' For more information on the fatalities methodology used by ACLED, see: ACLED, ACLED Codebook (2019), 10 April 2019, [url](#), p. 31

¹⁰⁰ UCDP, Syria, Uppsala University, n.d., [url](#)

¹⁰¹ SOHR, More than 570 thousand people were killed on the Syrian territory within 8 years of revolution demanding freedom, democracy, justice, and equality, 15 March 2019, [url](#)

¹⁰² SNHR, Toll of civilian victims killed in Syria from March 2011 to January 2019, n.d., [url](#)

¹⁰³ SCSR, Syria – Since march 2011, n.d., [url](#)

3.3 2018 ve 2019'da şiddetten en çok hangi bölgeler etkilendi?

Landinfo [Bölüm 3.2'de](#) sunulan sayıların, şiddet olaylarının sayısı ve çatışma nedeniyle ölümlerin önemli derecede azaldığı göz önünde bulundurulduğunda güvenlik durumunun iyileştiği izlenimini verdiğini değerlendirdi. Ancak bu, ülkenin farklı bölümleri arasında büyük değişkenlikler olduğu gerçeğini örtmektedir¹⁰⁴.

VDC veri tabanında belli vilâyetlerde gerçekleşen ölümleri aramak mümkündür. Bu rapor için Landinfo tarafından yapılan aramalar vilâyetler arasında büyük değişkenlikleri ortaya çıkardı. 2018 yılındaki çatışma nedeniyle en yüksek ölüm sayısı toplam 2.800'den fazla ölüm ile Rif Şam vilâyetinde kaydedilmiştir. Rif Şam tamamen Şam şehrinin etrafını sarsa da ayrı bir vilâyettir¹⁰⁵.

Landinfo, Rif Şam'daki yüksek sayıların, 2018 ilkbaharında hükümetin Şam'ın doğusundaki banliyöleri yeniden ele geçirmesini sağlayan Rif Şam'da başlattığı taarruzla açıklanabileceğini değerlendirdi. Haziran 2018'de hükümet kontrolü yeniden ele geçirdi ve çarpışma sona erdi. Bu durum VDC istatistiklerinde yansıtılmaktadır¹⁰⁶. Örneğin 2018 yılında Rif Şam'da kaydedilen 2.800 kişinin neredeyse tümü aynı yılın ilk altı ayında hayatını kaybetti. Yılın ikinci yarısında vilâyette yalnızca 174 ölü kaydedildi¹⁰⁷. INSO da 2018 yılında çatışma olayı sayısındaki önemli düşüşü hükümetin tüm Şam bölgesinde ve güney vilâyetlerde kontrolü yeniden ele geçirmesine bağlıyor¹⁰⁸.

VDC'ye göre İdlib, 1.000'den fazla ölümle 2018'deki en yüksek ikinci sayıya sahipti. İdlib vilâyeti 2018'deki Suriye ve Rusya hava baskınları dâhil olmak üzere devam eden savaş durumuna da tanık oldu. 2018 yılında İdlib'de kaydedilen 1.057 ölüden 466'nın nedeni "uçak bombardımanı" olarak kayda geçti. İdlib'de isyancılar tarafından kontrol edilen bölgeler arasında Hama, Halep ve Lazkiye vilâyetlerinin bazı bölümleri de bulunmaktadır. Bu vilâyetlerde 2018 yılında çatışma nedeniyle 429 (Hama), 723 (Halep) ve 54 (Lazkiye) ölüm kaydedildi¹⁰⁹. Landinfo bu bilgiye dayanarak bu vilâyetlerde kaydedilen ölümlerden en azından bazılarının isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerde veya cepheye yakın yerlerde bulunan kişiler olduğunu değerlendirdi¹¹⁰.

Bu rapor için Landinfo 2019'un ilk beş ayının sayılarına baktığında vilâyetler arasında büyük değişkenlikler görmüştü, ancak şimdi Rif Şam için sayılar bir önceki yıla nazaran çok düşük iken İdlib listenin en üstüne tırmanmıştır¹¹¹. 1 Ocak ile 31 Mayıs 2019 arasında VDC, Rif Şam'da yalnızca 14 ve Şam şehrinde çatışma nedeniyle 13 ölüm kaydetti. Aynı dönemde Tartus veya Sweida'da çatışma nedeniyle hiç ölüm kaydedilmezken Kuneytire'de çatışma nedeniyle yalnızca bir, Lazkiye'de üç ve Dera'da 18 ölüm kaydedilmiştir¹¹². O zamana kadar, hükümet Şam etrafındaki banliyölerin ve ülkenin güney bölümlerinin kontrolünü yeniden ele geçirdi ve çarpışmalar sona erdi. Tartus iç savaş boyunca hükümet tarafından kontrol edilmektedir ve son yıllarda doğrudan savaş durumundan uzakta kalmıştır¹¹³. VDC tarafından 2015-2018 döneminde vilâyette çatışma nedeniyle toplamda yalnızca 61 ölüm kaydedilmiştir¹¹⁴.

Ocak-Mayıs 2019 döneminde İdlib'de 209, Halep'te 111 ve Hama'da 248 ölüm kaydedildi¹¹⁵. Bu durum İdlib'de ve Hama'da komşu bölgelerde isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerle cephe boyunca meydana gelen rahatsızlıkla bağlantılı olarak görülmelidir¹¹⁶. Aynı dönemde Deyrizor'da 140 ölüm kaydedildi¹¹⁷. Bu bölgede hükümet güçlerine yönelik çeşitli saldırılardan sorumlu aktif IŞİD hücreleri vardı¹¹⁸.

ACLED tarafından sunulan bu sayılar benzer bir eğilim göstermektedir¹¹⁹. Rif Şam'da kaydedilen şiddet olayı sayısı Şubat 2018'de 500'den fazla iken Mayıs 2018'de 67'ye düşmüştür. Yine, hükümetin Şam'ın banliyölerine yönelik taarruzu olağanüstü azalmayı açıklayabilir. Güney vilâyetleri de hükümetin 2018 ilkbahar ve yazında bu vilâyetlerin

¹⁰⁴ NO-Landinfo drafter assessment

¹⁰⁵ English-language sources often refer to Rif Dimashq as *Damascus suburbs*. VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹⁰⁶ NO-Landinfo drafter assessment

¹⁰⁷ VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹⁰⁸ INSO, Syrian Arab Republic. Context Analysis, n.d., [url](#)

¹⁰⁹ VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹¹⁰ NO-Landinfo drafter assessment

¹¹¹ NO-Landinfo drafter assessment

¹¹² VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹¹³ NO-Landinfo drafter assessment

¹¹⁴ VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹¹⁵ VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹¹⁶ NO-Landinfo drafter assessment

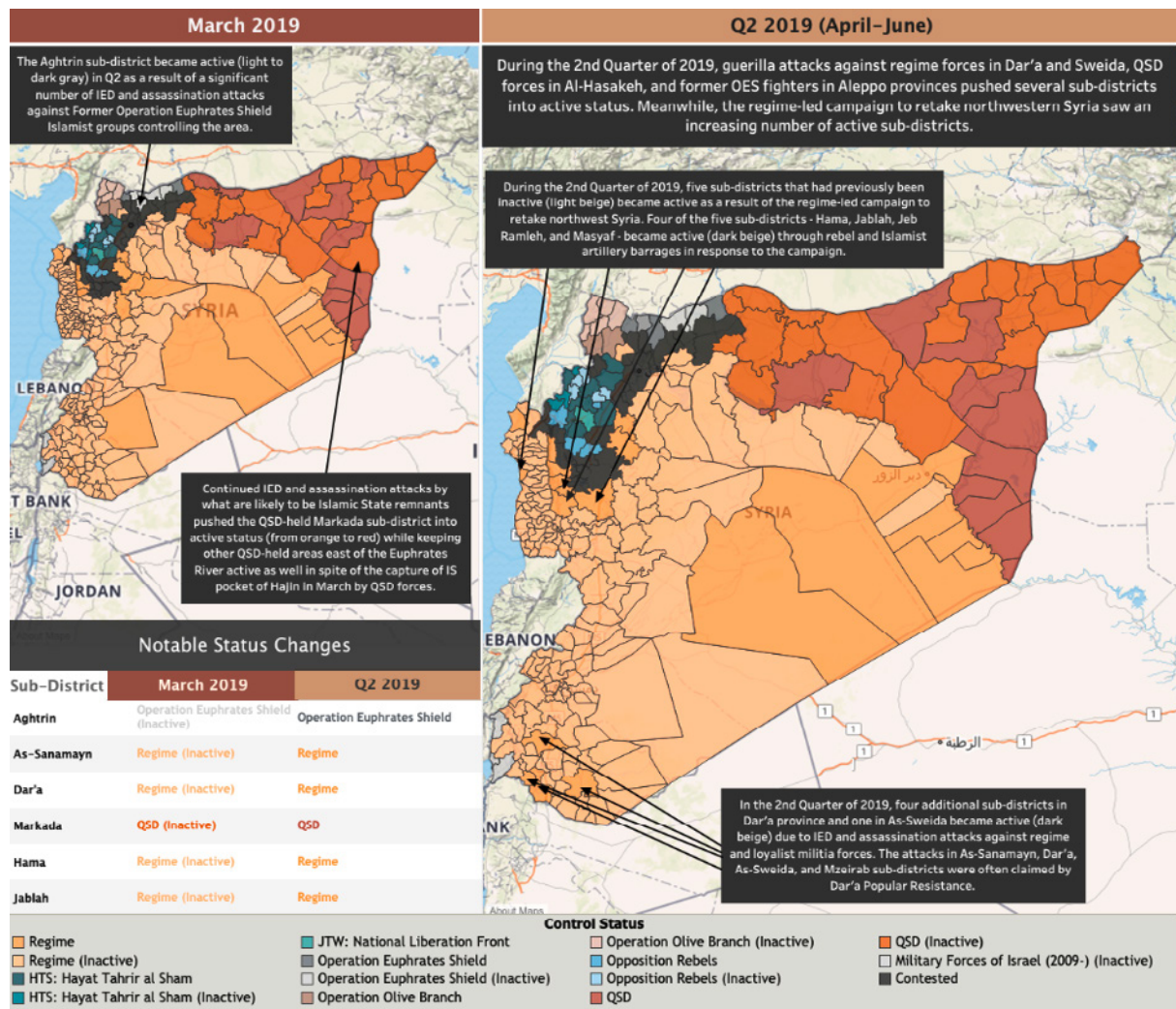
¹¹⁷ VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹¹⁸ Carter Center (The), Weekly conflict summary. 15 – 21 July 2019, 2019, [url](#), pp. 5-6

¹¹⁹ NO-Landinfo drafter assessment

kontrolünü yeniden ele geçirmesinden sonra şiddet olaylarının sayısında aynı azalma eğilimini göstermektedir. Dera'da Haziran 2018'deki kayıtlı olay sayısı 450 iken bu sayı Eylül 2018 ile Nisan 2019 arasındaki dönemde ay başına 10 ile 30 arasındadır. Benzer bir eğilim ve güçlü azalma 2018 ilkbaharından sonra Kuneytire'de, Şam şehrinde ve Humus'ta da görülmektedir¹²⁰.

ACLED bölge kontrolünü gösteren Suriye haritaları da oluşturmaktadır. En yakın tarihli harita Nisan-Haziran 2019 dönemindeki durumu yansıtmaktadır¹²¹. Haritalar, bucaklara göre bölümlere ayrılan şiddet olaylarıyla ilgili olarak ACLED tarafından toplanan verilere dayanmaktadır¹²². Hangi tarafın kontrolünde olduğunu göstermek için haritalarda her bir bucağa bir renk kodu verilmiştir¹²³. Bazı bucaklar ihtilafli (siyah renk) olarak kodlanmıştır. Bunlar savaşı hiçbir tarafın tam kontrole sahip olmadığı bölgelerdir¹²⁴.

Harita 3: 2019 2. çeyreği (Nisan-Haziran) Suriye kontrol haritası, © ACLED¹²⁵

¹²⁰ NO-Landinfo drafter assessment based on ACLED, Dashboard, n.d., [url](#)

¹²¹ The map can be retrieved here [url](#)

¹²² For administrative purposes, Syria is divided into fourteen provinces or governorates (*muhafaza*, pl. *muhafazat*), sixty districts (*mintaqa*, pl. *manatiq*) and more than two hundred sub-districts (*nahiya*, pl. *nawahi*).

¹²³ A specific group is deemed to have territorial control in a specific sub-district if 1) collected data on violent incidents show that it has taken control of most of the populated areas in the sub-district, 2) if it is the dominant group in the sub-district based on its activities (registered violent incidents), or 3) if a specific group has had military control of the sub-district for a prolonged period and has not been actively challenged. ACLED, Mapping Territorial Control, Contestation, and Activity in Syria, March 2019, [url](#)

¹²⁴ In contested sub-districts, none of the three criteria for classifying a sub-province as being under the control of a specific group are met. ACLED, Mapping Territorial Control, Contestation, and Activity in Syria, March 2019, [url](#)

¹²⁵ Muaz, A. and Grinstead, N., The State of Syria April June 2019, ACLED, © 2019 ACLED All rights reserved. Used with permission from ACLED, n.d., [url](#)

Her grup için renk kodları bucağın “aktif” (son altı ayda kaydedilmiş on şiddet olayından fazla) veya “aktif değil” (son altı ayda kaydedilmiş on şiddet olayından az) şeklindeki durumunu da gösterir¹²⁶. Bu da haritaların şiddetten en çok hangi bölgelerin etkilendiğini de gösterdiği anlamına gelmektedir¹²⁷.

Nisan-Haziran 2019 dönemin yönelik ACLED’in haritasında Suriye’deki hükümet kontrolündeki bölgelerde bucakların çoğu “aktif değil” şeklinde sınıflandırılmış olup, bu da son altı ayda on adetten az şiddet olayı kaydedildiği anlamına gelir. Bu, güney vilâyetler Dera ve Sweida’yı, Şam ve etrafındaki bölgeyi (Rif Şam), Hama ve Humus’un çoğunu ve kuzey Lübnan’ın kıyı bölgelerini içerir¹²⁸.

•İkenin hükümet kontrolündeki aktif bucaklar doğuda çöl bölgelerinde (Humus vilâyeti) ve Fırat Vadisi boyunca (Deyrizor vilâyeti) bulunmaktadır¹²⁹. Bu bölgede hükümet güçlerine yönelik çeşitli saldırılardan sorumlu aktif IŞİD hücreleri vardı¹³⁰. İdlib yakınındaki cephe hattı boyunca bulunan bucaklar de “aktif” olarak işaretlidir. Bunun nedeni de söz konusu bölgelerin İdlib’in isyancı kontrolündeki bölgelerinden hükümetin taarruzuna karşılık olarak top ve roket ile bombalanmasıdır. Ayrıca güneyde Dera’daki bazı bucaklar Mart 2019’da “aktif değil” durumundan Nisan-Haziran 2019 döneminde “aktif” durumuna değişmiştir. Bu, sayısı artan bombalama baskınları ve Suriye Ordusu üyelerini ve güvenlik güçlerini hedef alan saldırılarla açıklanabilir¹³¹.

İdlib’in geniş bölgeleriyle kuzeydeki Türk işgali altındaki bölgeler ya tartışmaya açık olarak ya da aktif olarak sınıflandırılmaktadır. Kuzeydoğuda yer alan Kürt kontrolündeki bölgelerin geniş bölümleri ile Deyrizor vilâyetinde bulunan hükümet kontrolündeki bölgeler de aktif olarak sınıflandırılmıştır¹³².

Özetle, Landinfo sayıların büyük farklılıklar gösterdiğini ve bu yüzden ülkenin farklı bölgelerindeki güvenlik durumunun önemli derecede değişkenlikler gösterdiğini değerlendirmektedir. Şam, güney Suriye ve Lübnan’ın kuzeyindeki kıyı bölgeleri içinde ve etrafında yer alan hükümet kontrolündeki bölgelerde 2018 yazından bugüne nispeten daha az çatışma olayı ve çatışma nedeniyle ölümler gerçekleşmişti. Aynı dönemde İdlib’deki ve etrafındaki bölgelerde silahlı çatışmalar hâkimdi ve nispeten birçok ölüm gerçekleşmişti¹³³.

¹²⁶ ACLED, Mapping Territorial Control, Contestation, and Activity in Syria, March 2019, [url](#), p. 7

¹²⁷ NO-drafter assessment

¹²⁸ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹²⁹ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹³⁰ Carter Center (The), Weekly conflict summary. 15-21 July 2019, 2019, [url](#), p. 4

¹³¹ ACLED, The state of Syria. March 2019, 8 April 2019, [url](#); ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹³² ACLED, The state of Syria. March 2019, 8 April 2019, [url](#); ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹³³ NO-drafter assessment

4. Çatışma sivil nüfusu nasıl etkiliyor?

Bu bölüm savaşın nasıl savaşılmakta olduğunu, en çok kullanılan silah türleri ve savaşan tarafların savaş taktiklerini açıklamaktadır. Amaç savaşın ve şiddetin sivil nüfusun güvenliğini nasıl etkilediğini açıklamaktır.

4.1 Kuşatma, hava saldırıları ve topçu atışı

Yukarıda bahsedildiği gibi, farklı silahlı isyancı gruplar 2012 yılında kırsal bölgelerin ve bazı banliyölerin bazı bölümlerini kontrol etmeye başladı. Bu bölgelerin çoğu tedricen yoğun savaşın yaşandığı yerler haline geldi. Hükümet, isyancılar tarafından kontrol edilen bölgeleri kuşatıp sonrasında uçaklardan ve helikopterlerden hava saldırısı hareketi başlattığı “diz çök ve aç bırak” stratejisi uyguluyordu¹³⁴.

Silahlı isyancı gruplar tarafından kontrol edilen çok sayıda mahalle kuşatılmıştı. Bu da iş yerleri, para, gıda, su, sağlık hizmetleri, elektrik ve gaza erişimin sınırlı olduğu veya tamamen kesildiği anlamına geliyordu. Bazı yerlerde kuşatma taktikleri gıda eksikliğine ve açlığa neden oldu, ancak bunun sonucu olarak kaç kişinin öldüğüne dair bilgi mevcut değildir. Kuşatılan bölgeler nüfusu teslim olmaya zorlamak için sonradan bombalanıyordu¹³⁵.

Hükümet kuşatmaların çoğundan sorumluydu ve ülke boyunca yaygın ve sistematik bir şekilde kuşatma yapabilecek tek taraftı¹³⁶. Ancak taktik hükümet karşıtı milisler tarafından da kullanılıyordu. Örneğin IŞİD 2014 ile 2017 arasında Deyrizor şehrinin Hükümetin kontrolündeki bölgelerini kuşattı¹³⁷. İdlib’de bulunan hükümet kontrolündeki Şii Müslüman köyler de isyancı gruplar tarafından uzun süreler boyunca kuşatıldı¹³⁸. Hükümet 2018 ilkbaharında Şam ve güney Suriye’de tüm isyancı kontrolündeki mahallelerin kontrolünü ele geçirdiğinden son kuşatmalar da sona erdi. Mayıs 2018 itibarıyla Suriye’de hiçbir bölge artık kuşatma altında değildi¹³⁹.

Bombalamalar sivil binaları ve altyapıyı yıkmıştı ve bazı durumlarda savaşçılarla siviller arasında ayırım yapmıyordu. Bunun sonucunda binalar ve mahallelerin tamamı geniş ölçüde yok edildi ve yüksek sayıda sivil kaybı meydana geldi. Yalnızca 2018 sonbaharında İdlib’e karşı son taarruz başlatılmadan önce İdlib toprağında isyancılar tarafından kontrol edilen bölgedeki kasaba ve köylere yönelik hava baskınlarında onlarca sivil öldürüldü. BM Suriye Arap Cumhuriyeti Bağımsız Uluslararası Araştırma Komisyonu’na göre Suriye hükümeti güçleri 2018 sonbaharında en az üç olayda belli bir askerî hedef olmadan sivil bölgelere onlarca hava baskını gerçekleştirmiştir. Bu bir savaş suçuyla eşit derecededir¹⁴⁰.

Hükümet aynı zamanda isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerde hastanelere ve sahra hastanelerine kasten saldırmakla da suçlanmıştır. İnsan Hakları İçin Doktorlar örgütü Mart 2011 ile Haziran 2019 arasında 350 farklı hastaneye ve sağlık kliniğine 912 sağlık çalışanının öldürüldüğü 583 ayrı bombalı saldırı belgeledi. Örgüte göre bu saldırılardan %90’ının kaynağı Suriye hükümetine ve Rus müttefiklerine dayanmaktadır¹⁴¹.

Amnesty International ve BM Suriye Araştırma Komisyonu da Suriye’nin isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerinde sağlık tesislerine yönelik hava baskınlarını belgelemiştir. Rusya’nın savaşa müdahil olmasından ve Suriye hükümetine destek vermek için hava harekâtı başlatmasından sonra Ekim 2015’ten itibaren bu saldırıların sıklığının önemli derecede arttığı söylenmektedir. Bu da isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerdeki kliniklerin bombardımanlardan kaçmak için bodrumlarda ve mağaralarda kurulmasına neden olmuştur. BM Araştırma

¹³⁴ Global Rights Compliance, World Peace Foundation, Accountability for Starvation Crimes: Syria, June 2019, [url](#), p. 2; Holliday, J., Syria’s maturing insurgency, Institute for the Study of War, June 2012, [url](#), pp. 7-8; Holliday, J., The Assad regime. From counterinsurgency to civil war, Institute for the Study of War, March 2013, [url](#), p. 19; Lund, A., Syria’s Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, [url](#), p. 18

¹³⁵ Global Rights Compliance, World Peace Foundation, Accountability for Starvation Crimes: Syria, June 2019, [url](#), pp. 1-4; Siege Watch, Final Report. Out of Sight, Out of Mind: The Aftermath of Syria’s Sieges, May 2018, [url](#), pp. 9-12

¹³⁶ Siege Watch, Final Report. Out of Sight, Out of Mind: The Aftermath of Syria’s Sieges, May 2018, [url](#), p. 11

¹³⁷ Global Rights Compliance, World Peace Foundation, Accountability for Starvation Crimes: Syria, June 2019, [url](#), p. 7

¹³⁸ Al Jazeera, Syria: Buses arrive to evacuate two rebel-besieged Shia towns, 18 July 2018, [url](#)

¹³⁹ Siege Watch, Final Report. Out of Sight, Out of Mind: The Aftermath of Syria’s Sieges, May 2018, [url](#), p. 8

¹⁴⁰ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraph 30

¹⁴¹ PHR, Physicians for Human Rights’ findings of attacks on health care in Syria, 2019, [url](#)

Komisyonu da isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerde yer alan yoğun nüfuslu mahallelerdeki okullara ve marketlere yönelik hava saldırılarını belgelemiştir¹⁴².

Hükümetin 2019 ilkbaharında ve yazında devam eden taarruzunun bir sonucu olarak hava baskınlarını ve topçu ateşini yaşayan başlıca bölgeler İdlib'in güney bölgesi ve Hama'nın kuzey bölgesiydi. Yukarıda da bahsedildiği gibi temmuz ortasına kadar savaşın bir sonucu olarak yaklaşık 450.000 kişi etkilenen bölgelerden kaçtı ve kuzeye hareketlendi. 26 Temmuz 2019'a kadar en az 450 sivilin öldüğü bildirildi¹⁴³.

4.2 Terör saldırıları ve bombalamalar

Küresel Terörizm Endeksi terörizmi "[...] korku, baskı veya gözdağı ile siyasî, ekonomik, dinî veya sosyal bir hedefe erişmek için resmî olmayan bir aktör tarafından yasa dışı güç ve şiddetin kullanılması veya kullanma tehdidi" olarak tanımlar¹⁴⁴. Bir devlet aktörü tarafından işlenen şiddet bu tanımın dışında kalmaktadır. Bu da Suriye hükümeti tarafından gerçekleştirilen saldırıların GTI istatistikleri dışında kaldığı anlamına gelmektedir¹⁴⁵.

Bombalamalar ve diğer terör saldırısı türleri çatışma esnasında sıklıkla meydana geliyordu, ancak sayı son birkaç yılda düşmüştür¹⁴⁶. Tüm dünyada terör saldırılarındaki eğilimleri analiz eden Küresel Terörizm Endeksi 2016 yılında Suriye'deki terör saldırılarında toplam 2.110 ölüm kaydederken bu sayı 2017'de 1.096'ydı. Bu da yaklaşık %50'lik bir azalma anlamına geliyordu. Sayılar asker ve sivil ölenler arasında ayrım yapmamaktadır¹⁴⁷.

Suriye 2017 yılında terör saldırılarından kaynaklanan ölümler bakımından dünyada Afganistan, Irak, Nijerya ve Somali'den sonra beşinci sıradaydı¹⁴⁸. 2018 sayıları henüz yayımlanmamıştır. IŞİD 2017'de Suriye'de gerçekleşen terör saldırılarından kaynaklanan kayıtlı ölümlerin %63'ünden sorumluydu. O yıl gerçekleşen tüm saldırıların neredeyse dörtte üçü dört vilâyette meydana geldi: Halep, Şam, Deyrizor ve Humus¹⁴⁹.

Önceden bahsedildiği gibi, çatışma nedeniyle ölüm sayısı Şam etrafı ve güney gibi eskiden isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerin kontrolünün hükümet tarafından yeniden ele geçirilmesinden sonra olağanüstü derecede azaldı¹⁵⁰. Yine de bölgede farklı türde saldırılar kontrol değişikliğinden sonra da meydana geliyordu. Örneğin, Carter Merkezi 15 ile 21 Temmuz 2019 arasında Şam güneyinde ve güney vilâyetlerde patlayıcı kullanan altı bombalama ve saldırı gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Saldırıları hükümetin silahlı güçlerinin üyelerini hedef alıyordu. Muh-temel sivil ölümler hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Carter Merkezi Ağustos 2018'den Temmuz 2019'a kadar en güneydeki üç vilâyet olan Dera, Kuneytîre ve Sweida'da toplamda 30'dan fazla bombalı saldırı kaydetti¹⁵¹.

İŞİD hücrelerinin Humus vilâyetinin doğusundaki çölde ve Deyrizor ve Rakka vilâyetlerinde Fırat Nehri boyunca aktif olduğu bildirildi. IŞİD 2019'un ilk yarısında bu bölgelerde yüzden fazla saldırı gerçekleştirdi. Saldırı sayıları Nisan 2019'a kadar arttıktan sonra düşüşe geçti. IŞİD ayrıca yalnızca temmuz ayında 36 saldırı ile kuzeydoğuda SDG kontrolündeki bölgelerde SDG personeline de saldırdı. Özellikle Hasiçi şehri Temmuz 2018 ile Temmuz 2019 arasında çoğunlukla şehrin güney bölümünde meydana gelen 40'tan fazla bombalama ile ağır hasar gördü¹⁵².

Suriye'nin kuzeyinde Türk işgali altındaki bölgelerde birçok Türk müttefiki silahlı isyancı gruplar arasındaki uyuşmazlık araba bombalarının kullanımı dâhil çarpışmaların, silahlı çatışmaların ve bombalamaların sık meydana

¹⁴² Al, Syrian and Russian forces targeting hospitals as a strategy of war, 3 March 2016, [url](#); UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 1 February 2018, [url](#), paragraphs 72-76; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraph 23

¹⁴³ UNOCHA, Syrian Arab Republic. Recent developments in Northwestern Syria. Situation Report no. 8 – as of 26 July 2019, 2019, [url](#), pp. 1-2

¹⁴⁴ IEP, Global Terrorism Index 2018. Measuring the impact of terrorism, November 2018, [url](#), p. 6

¹⁴⁵ IEP states that: 'In order to be included as an incident in the GTD, the act has to be 'an intentional act of violence or threat of violence by a non-state actor.' This means an incident has to meet three criteria in order for it to be counted as a terrorist act: 1. The incident must be intentional - the result of a conscious calculation on the part of a perpetrator; 2. The incident must entail some level of violence or threat of violence - including property damage as well as violence against people; 3. The perpetrators of the incidents must be sub-national actors. This database does not include acts of state terrorism. IEP, Global Terrorism Index 2018. Measuring the impact of terrorism, November 2018, [url](#), p. 6

¹⁴⁶ NO-drafter assessment

¹⁴⁷ IEP, Global Terrorism Index 2018. Measuring the impact of terrorism, November 2018, [url](#), pp. 12, 22

¹⁴⁸ IEP, Global Terrorism Index 2018. Measuring the impact of terrorism, November 2018, [url](#), p. 12

¹⁴⁹ IEP, Global Terrorism Index 2018. Measuring the impact of terrorism, November 2018, [url](#), p. 22

¹⁵⁰ ACLED, Dashboard, n.d., [url](#); VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹⁵¹ The Carter Center also has a dedicated team that has been collecting data on conflict events in Syria since 2012. The organisation publishes weekly updates on security incidents in the country. Carter Center (the), Weekly conflict summary. 15-21 July 2019, 2019, [url](#), pp. 4-6

¹⁵² Carter Center (The), Weekly conflict summary. 15-21 July 2019, 2019, [url](#), pp. 4-6

gelmesine neden oldu. Saldırıların çoğu Afrin ve Azez şehirleri etrafındaki yoğun nüfusa sahip bölgelerde meydana geldi. 2018'in ikinci yarısında meydana gelen bu saldırılarda onlarca sivilin öldüğü veya yaralandığı bildiriliyor¹⁵³.

4.3 Tutuklamalar, gözaltına almalar ve kaçırmalar

Hükümetin güvenlik güçleri, polis, Ordu, hükümet yanlısı milisler ve istihbarat servislerinin farklı kolları iç savaşın ilk yıllarında kapsamlı tutuklamalar gerçekleştirdi. Henüz 2012'de on binlerce kişi hükümet karşıtı gruplarla ilişkileri olduğu veya onları desteklediği iddiasıyla tutuklandı. Tutuklananlar istihbarat servislerinin sayısız alıkoyma merkezlerinden birinde sistematik işkenceye maruz kaldı. Genellikle hâkim önüne çıkarılmadan ve neyle suçlandıkları söylenmeden günlerce veya aylarca tutuklu kaldılar. Çoğu durumda tutuklunun ailelerine nerede bulunduklarına dair bilgi verilmiyordu. Tutuklular kalabalık hücrelerde ve yeterli gıda olmadan tutuluyordu¹⁵⁴.

Birçoğunun işkence, açlık ve yeterli tıbbi yardım eksikliği sonucu gözaltındayken öldüğü kabul edilmektedir. Ocak 2014'te 50.000'den fazla ölü insan fotoğrafı askerî inzibat için adli tıp fotoğrafçısı olarak çalıştığı iddia edilen ve "Caesar" (Sezar) kod adını kullanan bir kişi tarafından Suriye dışına çıkarıldı. Diğerlerine ek olarak, fotoğraflar hükümetin nezaretinde öldüğü söylenen altı ile yedi bin arasında kişiyi gösteriyordu. Daha sonra kurbanlardan bazılarının hükümetin güvenlik güçleri tarafından tutuklanan kişiler olduğu doğrulandı¹⁵⁵. 2018'in ilk yarısında, tutukluyken ölen on binlerce kişi hakkındaki bilgiler nüfus sicillerine iletildi ve ölü olarak kaydedilerek ailelerine bilgi verildi¹⁵⁶.

2019 tarihli raporlara göre, hükümet isyancı gruplardan geri aldığı bölgeler de dâhil olmak üzere bugüne kadar hükümet karşıtı grupların üyesi veya destekçisi olduğu iddia edilen kişileri tutuklama uygulamasına devam etmiştir. Aralarında aktivistler, isyancılar tarafından kontrol edilen bölgelerden dönen kişiler ve asker kaçaklarının bulunduğu kişiler hükümet tarafından tutuklanmıştır¹⁵⁷.

Ocak 2019 tarihli BM raporuna göre, çok sayıda silahlı isyancı grubun ve suç şebekesinin adam kaçırmadan ve hürriyetten yoksun bırakmadan sorumlu olduğu bildirilmiştir. İdlib'de Hay'at Tahrir al-Sham'ın "Kurtuluş Hükümeti"nde faaliyet gösteren polis güçleri, örgütü eleştiren veya kendilerinin dar İslâm hukuku (*şeriat*) yorumunu terk eden birçok sivil tutuklamıştır. Tutuklananların cezaevine bir rutin şeklinde işkenceye ve kötü muameleye tabi olduğu bildirilmiştir. BM, Kurtuluş Hükümeti yönetiminde oluşturulan mahkemelerin uluslararası hukuk standartlarıyla uyumlu faaliyet göstermediğini bildirmiştir. Ayrıca, hem İdlib'de hem de Türk işgali altındaki Afrin'de silahlı gruplar tarafından alıkonulup ailelerinden fidye istenen sivillerle ilgili birçok örnek de mevcuttur¹⁵⁸.

4.4 Savaşın mayın ve patlayıcı kalıntıları

Savaşın kalan mayınlar, yol kenarı bombaları (veya IED'ler/el yapımı bombalar) ve patlayıcılar Suriye'de çok yaygındır. Birleşmiş Milletler Mayın Eylem Servisi'ne göre şu gruplar söz konusu patlayıcılara karşı bilhassa savunmasızdır: yerden tehlikeli maddeler toplayan çocuklar, toprağı süren tarım işçileri ve yerel riskleri bilmeden bölgelere girebilen ülke içinde yerinden edilmiş kişiler. Halep, Dera, Rif Şam (Kırsal Şam), İdlib, Rakka ve Deyrizor vilâyetlerinde mayınlar, patlayıcılar ve IED'ler yaralanmalara ve ölümlere neden olmuştur. UNMAS'ye göre on milyondan fazla Suriyeli mayın, patlayıcı kalıntıları veya IED'leri bildiren topluluklarda yaşamaktadır. 2018 yılında yalnızca Rakka şehrinde birkaç yüz kişi ülkeye dönmelerinden kısa süre sonra patlayıcılarla yaşamını yitimiştir¹⁵⁹.

Birleşmiş Millet Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) 2018 yılında Suriye'deki çocukların çatışmanın ilk dönemlerindeki kadar risk altında olduğunu belirtti. 2018 yılında silahlı çatışmaların sonucu olarak 1.106 çocuk öldü. Bu

¹⁵³ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), para. 35

¹⁵⁴ EIP, Refugee return in Syria: Dangers, security risks and information scarcity, July 2019, [url](#), pp. 10–11; HRW, Torture archipelago. Arbitrary arrests, torture, and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011, July 2012, [url](#), pp. 12–14

¹⁵⁵ EIP, Refugee return in Syria: Dangers, security risks and information scarcity, July 2019, [url](#), pp. 14–15; HRW, If the dead could speak. Mass deaths and torture in Syria's detention facilities, December 2015, [url](#), pp. 1–7

¹⁵⁶ EIP, Refugee return in Syria: Dangers, security risks and information scarcity, July 2019, [url](#), pp. 14–15, 23; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), para. 75

¹⁵⁷ EIP, Refugee return in Syria: Dangers, security risks and information scarcity, July 2019, [url](#), pp. 14–15, 23; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), para. 73

¹⁵⁸ UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraphs 51, 64–66

¹⁵⁹ UNMAS, Syria. Explosive Hazard Contamination, March 2019, [url](#)

sayı çatışmanın başlangıcından beri bir yılda çatışma nedeniyle meydana gelen en yüksek çocuk ölümü sayısıdır. Mayınlar, IED'ler ve patlayıcı kalıntıları çatışma nedeniyle çocuk ölümlerinin açık ara bir numaralı nedenidir. 2018'de toplamda 434 çocuğu öldürdükleri bildirildi¹⁶⁰.

4.5 İnsani koşullar

Silahlı çatışma kapsamlı ve karmaşık insani zorluklara yol açmıştır. BM'nin tahminlerine göre 11,7 milyon kişi, Suriye'nin nüfusunun yarısından fazlası, bir veya daha fazla türde insani yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bu, sayının 13,5 milyon olarak tahmin edildiği zirve yılı 2017'den bu yana bir düşüştür. Bu kategorideki insanlar sağlık hizmetleri, barınak, gıda, eğitim veya su ve temizlik hizmetleri gibi temel gerekliliklere sahip değildir. 2015'te nüfusun %83'ünün tahminen yoksulluk içinde yaşadığı tahmin ediliyor ve durumun son yıllarda daha fazla bozulduğu bildiriliyordu. BM'nin 2019 insani ihtiyaçlar genel incelemesine göre, nüfusun üçte birinin gıda güvensizliği yaşadığı ve bazı bölgelerde insanların akut yetersiz beslenmeden mustarip olduğu yerel topluluklar olduğu tahmin ediliyor. Ülkenin sağlık tesislerinin yaklaşık yarısı kısmen veya tamamen yok edilmiştir. Okulların üçte birden fazlası hasarlı ve yok edilmiş durumdadır¹⁶¹.

4.6 Mülteciler ve ülkesinde yerinden edilmiş kişiler

Çatışma aynı zamanda büyük ölçekte mülteci krizini de tetikledi. 2019 tarihli kaynaklara göre çoğu 2013 ile 2016 yılları arasında olmak üzere yaklaşık 5,6 milyon kişi komşu ülkelere giderken bazıları ikiden fazla olmak üzere 6,2 milyon kişi de ülkesinde yerinden edildi. Yalnızca 2018'de, çoğu yılın ilk altı ayında olmak üzere, 1,6 milyon kişi Şam dışındaki Doğu Guta'nın yanı sıra İdlib ve Hama'nın kuzey bölgelerindeki artan şiddetin bir sonucu olarak yerinden edildi. Güney vilâyetlerdeki savaşa rağmen çok azı 2018'in ikinci yarısında kaçtı. Ülke içinde yerinden edilmiş toplam 1,4 milyon kişi 2018 yılında evlerine döndü¹⁶².

Nisan 2019'dan beri güney İdlib ve kuzey Hama'daki yoğun savaş yeni ve büyük yerinden etme dalgalarına neden oldu. BM 450.000'den fazla kişinin 2019'un Mayıs ortası ile Temmuz ortası arasında çatışmanın bir sonucu olarak bölgedeki yerinden edildiğini bildirdi. Çoğu İdlib ve Türk işgali altındaki bölgelerden kuzeye doğru gitti¹⁶³.

¹⁶⁰ UNICEF, 2018 deadliest year yet for children in Syria as war enters 9th year, 10 March 2019, [url](#)

¹⁶¹ UNOCHA, 2019 Humanitarian Needs Overview. Syrian Arab Republic, March 2019, [url](#), pp. 5-12

¹⁶² NRC, 8 facts after 8 years of conflict in Syria, 15 March 2019, [url](#); UN OCHA, 2019 Humanitarian Needs Overview. Syrian Arab Republic, March 2019, [url](#), pp. 5, 14; UNHCR, Syria Regional Refugee Response, Syria Regional Refugee Response, [url](#)

¹⁶³ UNOCHA, Syrian Arab Republic. Recent developments in Northwestern Syria. Situation Report no. 8 – as of 26 July 2019, 2019, [url](#), pp. 1-2

5. Güvenlik durumuna ilişkin sonuç tespitleri

5.1 İdlib’de devam eden savaş hali

İdlib vilâyetinin güney bölümleri ve Hama’nın kuzey bölümleri 2019 yazında şiddetten çok ciddi şekilde etkilendi. Hükümetin bu bölgedeki isyancı gruplara yönelik taarruzu, diğerlerinin yanı sıra sivil nüfusu ve altyapıyı da etkileyen uzatılmış hava harekâtından oluşuyordu. En ölümcül bombalama olaylarından bazıları 16 Temmuz 2019’da İdlib’de Maar Shurin’de bulunan ve 12 kişinin öldüğü bir market bombalaması ile 22 Temmuz’da İdlib’de Maarat an-Numan’da bulunan ve sekizi kadın, beşi çocuk olmak üzere 39 kişinin öldüğü bir market bombalaması olaylarıdır. O gün toplam 59 sivilin öldüğü ve 100’den fazla kişinin yaralandığı bildirildi. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), mayıs ayında başlayan taarruzun bir sonucu olarak 26 Temmuz itibarıyla en az 450 kişinin öldüğünü kaydetti¹⁶⁴.

VDC 2019’un ilk beş ayında Suriye’de çatışma nedeniyle toplam 1.032 ölüm belgeledi. Bu ölümlerden yaklaşık yarısı İdlib (189’u sivil 209 kişi) ve Hama (169’u sivil 248 kişi) vilâyetlerinde meydana geldi. Ölenlerin çoğu Suriye Ordusu tarafından öldürüldü. Ölüm nedeni “bombalama”, “patlama” veya “vurulma” olarak kaydedildi¹⁶⁵.

İdlib ve Hama’daki cephe hattının hükümet kontrolündeki tarafı da hükümet karşıtı milislerin roketler ve toplarla yaptığı saldırılardan etkilendi. 2019’un ikinci çeyreğinde meydana geldiği bildirilen onlarca saldırı mevcuttur¹⁶⁶.

5.2 Hükümet kontrolündeki bölgelerdeki şiddet olaylarında azalma

Hükümet kontrolündeki bölgelerin büyük bir bölümü 2019’un ilk yarısında nispeten daha az şiddet olayına tanık oldu. VDC 2019’un ilk beş ayında Şam şehrinde ve Rif Şam’da (Şam banliyöleri) çatışma nedeniyle 13 (11’i sivil) ve 14 (10’u sivil) ölüm kaydetti. Bahsedildiği gibi, bu bir önceki yıla kıyasla önemli bir düşüştür¹⁶⁷. Ancak Şam’da hâlâ şiddet olayları meydana geliyor. Örneğin 22 Temmuz 2019’da bombalı bir araç Şam’ın güney bölgesindeki Qadam ilçesinde patlatıldı. Hükümet yanlısı bir milisin yerel lideri ve şoförünün öldürüldüğü iddia edildi. IŞİD saldırıyı üstlendi, ancak saldırının arkasında tam olarak kimin olduğu hâlâ belirsiz. Bu 2019 yılında o ana kadarki sekizinci IED saldırısıydı. Faaliyet türü Nisan 2019’dan itibaren arttı¹⁶⁸.

Ölüm sayıları da 2019’un ilk yarısında diğer hükümet kontrolündeki vilâyetlerde düşüktü: Tartus’ta 0, Lazkiye’de 3, Sweida’da 0 ve 3 Kuneytire’de 3¹⁶⁹. ACLED’in Nisan-Haziran 2019 dönemi çatışma haritası da bu hükümet kontrolündeki vilâyetlerin neredeyse tüm bucaklarının, ay başına ondan az çatışma olayıyla “aktif değil” olarak kodlandığını gösteriyor¹⁷⁰.

Hükümet kontrolündeki bölge içerisindeki üç ayrı bölgenin ACLED’in Temmuz 2019 tarihli çatışma haritasında “aktif” olarak kodlanmış bucakları bulunuyordu. Öncelikle, İdlib’de cephe hattına yakın bucaklar İdlib’den gelen isyancı grupların hükümetin taarruzuna karşılık bölgeyi roket ve topla bombalamasının bir sonucu olarak “aktif” olarak sınıflandırıldı. İkinci olarak, Humus’un doğu bölgesindeki çölde bulunan birkaç bucak ve Deyrizor’un güney bölümündeki komşu bölgeler “aktif” olarak sınıflandırıldı¹⁷¹. Bu bölgede hükümet güçlerine yönelik çeşitli saldırılardan sorumlu aktif IŞİD hücreleri vardı¹⁷². VDC 2019’un ilk beş ayında çatışma nedeniyle Humus’ta 65’i sivil olmak üzere 91 ölüm ve Deyrizor’da 96’sı sivil olmak üzere 140 ölüm kaydetti¹⁷³. Ancak bu ölümlerin vilâyetin neresinde meydana geldiğini kesin olarak söylemek imkânsızdır¹⁷⁴.

¹⁶⁴ UNOCHA, Syrian Arab Republic. Recent developments in Northwestern Syria. Situation Report no. 8 – as of 26 July 2019, 2019, [url](#), p. 2

¹⁶⁵ VDC, Killed, n.d, [url](#)

¹⁶⁶ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹⁶⁷ VDC, Killed, n.d, [url](#)

¹⁶⁸ Carter Center (The), Weekly conflict summary. 22 – 28 July 2019, 2019, [url](#), p. 4; ISW, Syria situation report: July 10 – 23, 2019, 25 July 2019, [url](#)

¹⁶⁹ VDC, Killed, n.d, [url](#)

¹⁷⁰ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹⁷¹ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

¹⁷² Carter Center (The), Weekly conflict summary. 15 – 21 July 2019, 2019, [url](#), p. 4

¹⁷³ VDC, Killed, n.d, [url](#)

¹⁷⁴ NO-drafter assessment

•çüncü olarak, Dera'da birkaç bucak ve Sweida'da bir ilçe ACLED'in Nisan-Haziran 2019 dönemi haritasında "aktif" olarak sınıflandırıldı. Bu durum, söz konusu bölgelerin "aktif değil" olarak sınıflandırıldığı 2019'un ilk çeyreğine kıyasla bir değişikliği temsil etmektedir. Durumdaki bu değişiklik IED saldırılarından ve Suriye Ordusu ve hükümet yanlısı milis üyelerine yönelik suikast gerçekleştirilmesinden kaynaklanmaktadır¹⁷⁵. Temmuz 2019'da güney Suriye'de 16 kişinin ölümüne ve 11 kişinin yaralanmasına neden olan toplam 38 saldırı belgelendi. Bu sayı önceki aylara göre artış göstermişti¹⁷⁶. VDC 2019'un ilk yarısında Dera'da çatışma nedeniyle 18 ölüm kaydederken Sweida'da hiçbir ölüm kaydedilmedi¹⁷⁷.

5.3 Türk işgali altındaki bölgede gerçekleşen iç şiddet çatışmaları

Yerel silahlı milisler Türkiye ile ittifak kurarak kontrol için onlarla birlikte savaşmıştır. Bölge geçtiğimiz yıl bir dizi bombalamaya tanık oldu. 2019'un ilk altı ayında ay başına ortalama on farklı IED saldırısı gerçekleşti. 2019 tarihli iki kaynağa göre yargısız tutuklamalar, fidye için adam kaçırma, talan ve mala el koyma da yaygındır. Merkezî bir yargı sisteminin olmaması sivil nüfusun ortaya çıkan uyuşmazlıklarını çözmesini zorlaştırıyordu. ¹⁷⁸Afrin'deki tarım arazisinin sivil zayıata neden olan mayın ve patlayıcı kalıntılarıyla kirletildiği bildirildi.

5.4 Kuzeydoğuda SDG kontrolündeki bölgelerde saldırılar

İŞİD'in Mart 2019'da bölgesinin kontrolünü kaybetmesinden beri örgüt stratejisini değiştirerek bir yer altı hareketi olarak daha aktif hale geldi. SDG personeline yönelik İŞİD saldırıları 2019'un ilk yarısında arttı¹⁷⁹. Ocak ve Haziran 2019 arasında ay başına SDG personelini hedef alan 10 ile 25 arasında IED saldırısı gerçekleştirildi; temmuz ayında bu sayı artarak 40'ın üstüne çıktı¹⁸⁰. İŞİD Ocak 2019'da biri bomba patlaması ve diğeri silahlı saldırı olan iki nispeten büyük saldırı gerçekleştirerek SDG askerleri ve dört ABD askeri dâhil olmak üzere birkaç düzine kişiyi öldürdü¹⁸¹.

Nisan 2019 itibarıyla SDG Hasiçi şehri ve ayrıca Deyrizor, Rakka ve Halep vilâyetlerinin bazı bölümlerini kontrol ediyordu. VDC 2019'un ilk beş ayında Hasiçi'de çatışma nedeniyle 16'sı sivil olmak üzere 78 ölüm kaydetti. Diğer vilâyetlerde Deyrizor'da 140 (96 sivil), Rakka'da 43 (34 sivil) ve Halep'te 111 (95 sivil) kaydedildi, ancak bu ölümlerin SDG kontrolündeki bölgelerde gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmek mümkün değildir¹⁸². ACLED'in Nisan-Haziran 2019 dönemi haritası SDG kontrolündeki bölgelerde bulunan idarî bucakların yaklaşık üçte birinin o dönemde "aktif" olduğunu ve on altı ayda bu bucaklardan her birinde ondan fazla güvenlik olayı kaydedildiğini gösterdi. Bu aynı zamanda Rakka şehrini içeren Rakka bucağının yanı sıra Deyrizor vilâyetinin kuzeydoğu bölgeleri ve Hasiçi'nin güneybatı bölgeleri için de geçerliydi¹⁸³.

SDG kontrolündeki bölgelerdeki güvenlik gelişmeleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. [Bölüm 6](#).

¹⁷⁵ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#); Carter Center (The), Weekly conflict summary. 22 – 28 July 2019, 2019, [url](#), pp. 3-4

¹⁷⁶ Haid, H., Syria war: Who is behind the anti-regime attacks in Daraa?. Middle East Eye, 5 August 2019, [url](#)

¹⁷⁷ VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹⁷⁸ Carter Center (The), Weekly conflict summary. 22 – 28 July 2019, 2019, [url](#), p. 3; UN Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, [url](#), paragraphs 6, 35

¹⁷⁹ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), p. 16

¹⁸⁰ Carter Center (The), Weekly conflict summary. 22 – 28 July 2019, 2019, [url](#), p. 5

¹⁸¹ International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, [url](#), pp. 16-20

¹⁸² VDC, Killed, n.d., [url](#)

¹⁸³ ACLED, The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, [url](#)

6. Güvenlik durumundaki yeni gelişmeler (Ekim 2019)

6.1 Kuzeydoğu Suriye'ye Türk taarruzu

Ekim 2019'un başında ABD Başkanı Donald Trump ile Türkiye Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan arasındaki bir telefon görüşmesinden sonra ABD birlikleri Suriye'nin Türkiye ile olan kuzey sınırından çekilmeye başladı ve Kürt kontrolündeki SDG'ye karşı kuzey Suriye'ye yapılacağı ilan edilen Türk askerî taarruzunun yolunu açtı¹⁸⁴. ABD resmî temsilcileri "Amerika Birleşik Devletleri Silahlı Kuvvetleri [Türk] operasyonunu desteklemeyecek veya buna dâhil olmayacak ve IŞİD bölgesel "Halifesi"ni mağlup eden Amerika Birleşik Devletleri kuvvetleri söz konusu bölgede artık bulunmayacak" yönünde beyanda bulunarak gelişmeyi duyurdu¹⁸⁵.

Türkiye, 9 Ekim 2019'da ABD birliklerinin bölgeden çekilmesinin ardından kendisine bağlı silahlı gruplarla kuzeydoğu Suriye'de Kürt kontrolündeki bölgeye askerî taarruz başlattı¹⁸⁶. Türk taarruzunun belirtilen hedefi Kürtler tarafından yönetilen kuvvetlerin sınır bölgesinden çıkarılması ve Türkiye'nin, an itibarıyla Türkiye'de ikamet eden yaklaşık iki milyon Suriyeli mülteciyi yerleştirmeyi istediği, kuzey Suriye'de 32 kilometre genişliğinde ve 480 kilometre uzunluğunda "güvenli bölge" oluşturmaktır¹⁸⁷.

Taarruzun ilk haftasında Türk kuvvetleri ve bağlı kuvvetler Rakka'da Tel Abyad şehri ile Hasiçi'de Resulayn şehrinin yanı sıra Kürt birlikleri iki vilâyete bağlayan M4 uluslararası otoyolunun bir parçasını ele geçirdi¹⁸⁸. Ekim 2019'un ortasında kuzeydoğu Suriye'yi kontrol eden Kürt yönetimindeki SDG kuvvetleri Türkiye'nin saldırısına engel olmak için bölgeye giren Suriye hükümet güçleriyle bir anlaşma yaptığını duyurdu¹⁸⁹.

17 Ekim 2019'da Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence arasındaki görüşmelerin ardından beş günlük bir ateşkes imzalandı. Türkiye, Kürt kuvvetlerinin Türkiye'nin "güvenli bölge" oluşturmaya hedeflediği Türkiye-Suriye sınırından 30 kilometre geri çekilmesine izin vermek için taarruzunu durdurmayı kabul etti¹⁹⁰. Kaynaklardan 2019 Ekim sonlarında verilen raporlara göre ateşkesin ihlal edildiği suçlamaları her iki tarafça dile getiriliyor ve çarpışmalar Resulayn'daki Lazqa, Marikiz, Bab el Hayr ve Kabr Şeyh Hüseyin kasabalarında devam ediyordu¹⁹¹.

20 Ekim 2019'da Kürt yönetimindeki Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kıdemli bir lideri Kürt güçlerinin çekileceğini ve sivillerin kuşatma altındaki sınır şehri Resulayn'dan tahliye edileceğini duyurdu. Kuvvetlerin ilk olarak sınırdan 30 kilometre geriye gitmesi ve sonrasında da Resulayn ile Tel Abyad kasabaları arasında 120 kilometrelik bir bölgeden çekilmesinin beklendiği bildirildi¹⁹². SDG, 21 Ekim 2019'da gruba mensup tüm Kürt savaşçıların Resulayn kasabasından çıktığını duyurdu¹⁹³.

¹⁸⁴ Washington Post (The), Trump administration pulls troops from northern Syria as Turkey readies offensive, 07 October 2019, [url](#)

¹⁸⁵ BBC, Trump makes way for Turkey operation against Kurds in Syria, 7 October 2019, [url](#)

¹⁸⁶ Al Jazeera, Turkey's military operation in Syria: All the latest updates, 11 October 2019, [url](#)

¹⁸⁷ International Crisis Group, Averting an ISIS Resurgence in Iraq and Syria, 11 October 2019, [url](#), p. 22; BBC, Turkey-Syria offensive: Kurds reach deal with Syrian army, 14 October 2019, [url](#); HRW, Turkey's 'Safe Zone' Would Be Anything But, 11 October 2019, [url](#)

¹⁸⁸ ACLED, Regional Overview – Middle East (6-12 October 2019), 15 October 2019, [url](#)

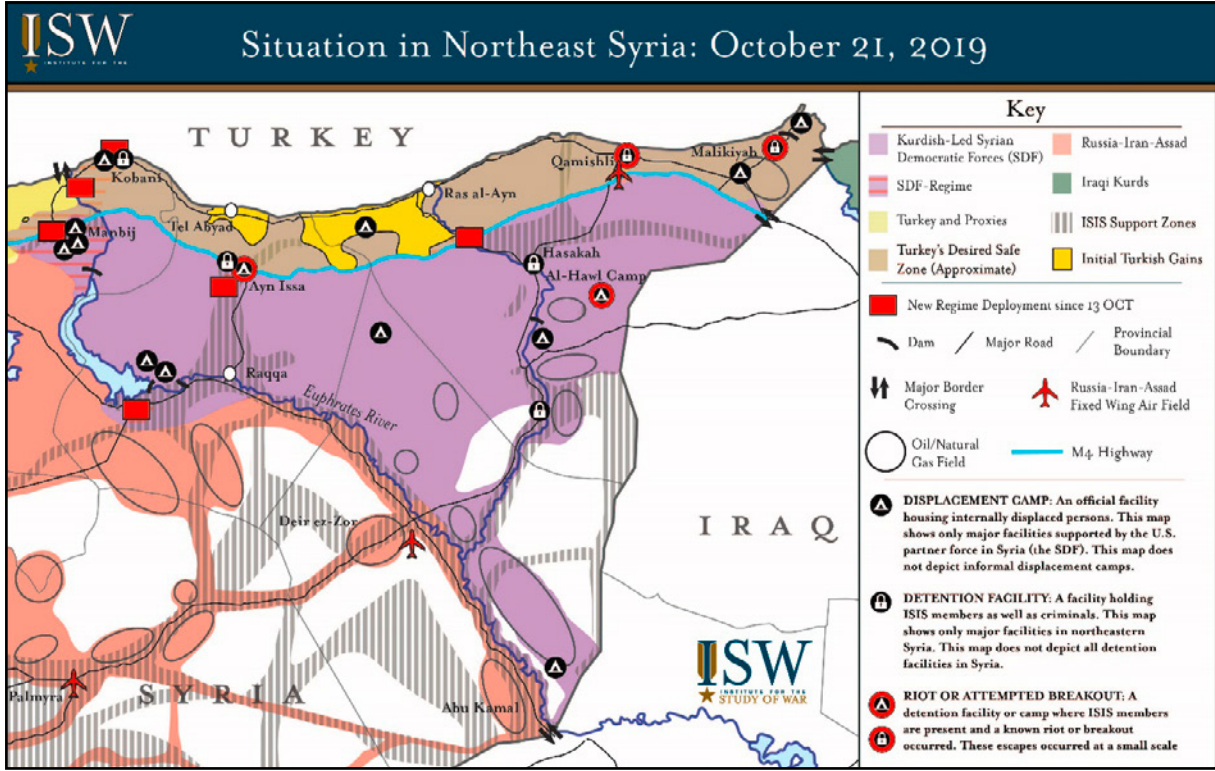
¹⁸⁹ Al Jazeera, Syria's army to deploy along Turkey border as Kurds strike deal, 14 October 2019, [url](#); New York Times (The), Abandoned by U.S. in Syria, Kurds Find New Ally in American Foe, 14 October 2019, [url](#)

¹⁹⁰ Al Jazeera, US, Turkey agree on Turkish ceasefire with Syrian Kurds, 17 October 2019, [url](#); Guardian (The), Erdogan says Turkey to resume Syria offensive if truce deal falters, 19 October 2019, [url](#)

¹⁹¹ UNOCHA, Syria | Flash Update #7, Humanitarian impact of the military operation in northeastern Syria, 16-18 October 2019, 18 October 2019, [url](#), p. 2; Al Jazeera, Turkey, Kurds trade accusations as Syria truce largely holds, 19 October 2019, [url](#)

¹⁹² Al Jazeera, Kurdish forces agree to withdraw from Turkey-Syria border, 20 October 2019, [url](#)

¹⁹³ CNN, US troops leave Syria and cross into Iraq where some will stay, 21 October 2019, [url](#)

Harita 4, Kuzeydoğu Suriye'deki Durum: 21 Ekim 2019, ©ISW

Türkiye ve Rusya, 23 Ekim 2019'da YPG savaşçılarını öngörülen Türk "güvenli bölgesi"nden çıkarmak için bir anlaşma imzaladı. YPG güçlerinin çıkarılmasına Rusya ve Suriye hükümet güçlerinin nezaret edeceği ve sonrasında da bölgede Rus ve Türk kuvvetlerinin ortak devriye gezeceği bildirildi¹⁹⁴. Anlaşmaya göre Türkiye "Türkiye-Suriye sınırının 120 km'sini (75 mil) kapsayan Tel Abyad ile Resulayn kasabaları arasındaki ve 32 km (20 mil) genişliğindeki bir alanı kontrol edecektir". Büyük çoğunlukla bir Kürt şehri olan Kamışlı etrafındaki bölge anlaşmaya dâhil değil ve bu konuyla ilgili daha fazla bilgi verilmedi¹⁹⁵. Bağımsız bir sosyal kuruluş olan Operasyonel Analiz ve Araştırma Merkezi'ne (COAR) göre, "YPG de Tel Rifat ve Menbiç'ten çekilmeye zorlanacak ve burası tahminen Suriye Hükümeti kontrolü altında gelecektir"¹⁹⁶. Anlaşmanın ardından Türkiye taarruzuna devam etmeyeceğini duyurdu¹⁹⁷. Bu anlaşmayla ilgili gelişmeler hakkında daha fazla detay zaman kısıtlılığından bulunamadı.

20 Ekim 2019 itibarıyla tahminen 74.000'i çocuk en az 176.400 kişi taarruzun ardından Halep, Hasiçi ve Rakka vilâyetlerinden ayrıldı. UNOCHA'nın 20 Ekim 2019 tarihli bilgi güncellemesine göre 18.500 kişinin özellikle Rakka vilâyetindeki Tel Abyad ve Hasiçi vilâyetindeki Kamışlı'ya döndüğü bildirildi¹⁹⁸.

19 Ekim 2019 itibarıyla taarruzun ilk haftasında SOHR'ye göre 21'i çocuk 86 sivil ölü kaydedilirken Kürt yetkililere göre bu sayı 18'i çocuk 218 sivil şeklindedir¹⁹⁹.

6.2 Suriye hükümeti kazanımları

Ekim 2019'un başında Türkiye'nin Kürt kontrolündeki kuzeydoğu Suriye'ye karşı taarruzunu başlatmasının ardından Suriye hükümeti ve Kürt kontrolündeki SDG, Kürt güçlerinin Türk hücumunu durdurmasına yardımcı olması için

¹⁹⁴ Al Jazeera, Turkey, Russia reach deal for YPG move out of Syria border area, 23 October 2019, [url](#)

¹⁹⁵ BBC, Turkey Syria offensive: Erdogan and Putin strike deal over Kurds, 23 October 2019, [url](#)

¹⁹⁶ COAR, Syria Update: 16-22 October 2019, 23 October 2019, [url](#), p. 4

¹⁹⁷ New York Times (The), Turkey Halts Syrian Incursion, Hours After Deal with Russia, 23 October 2019, [url](#)

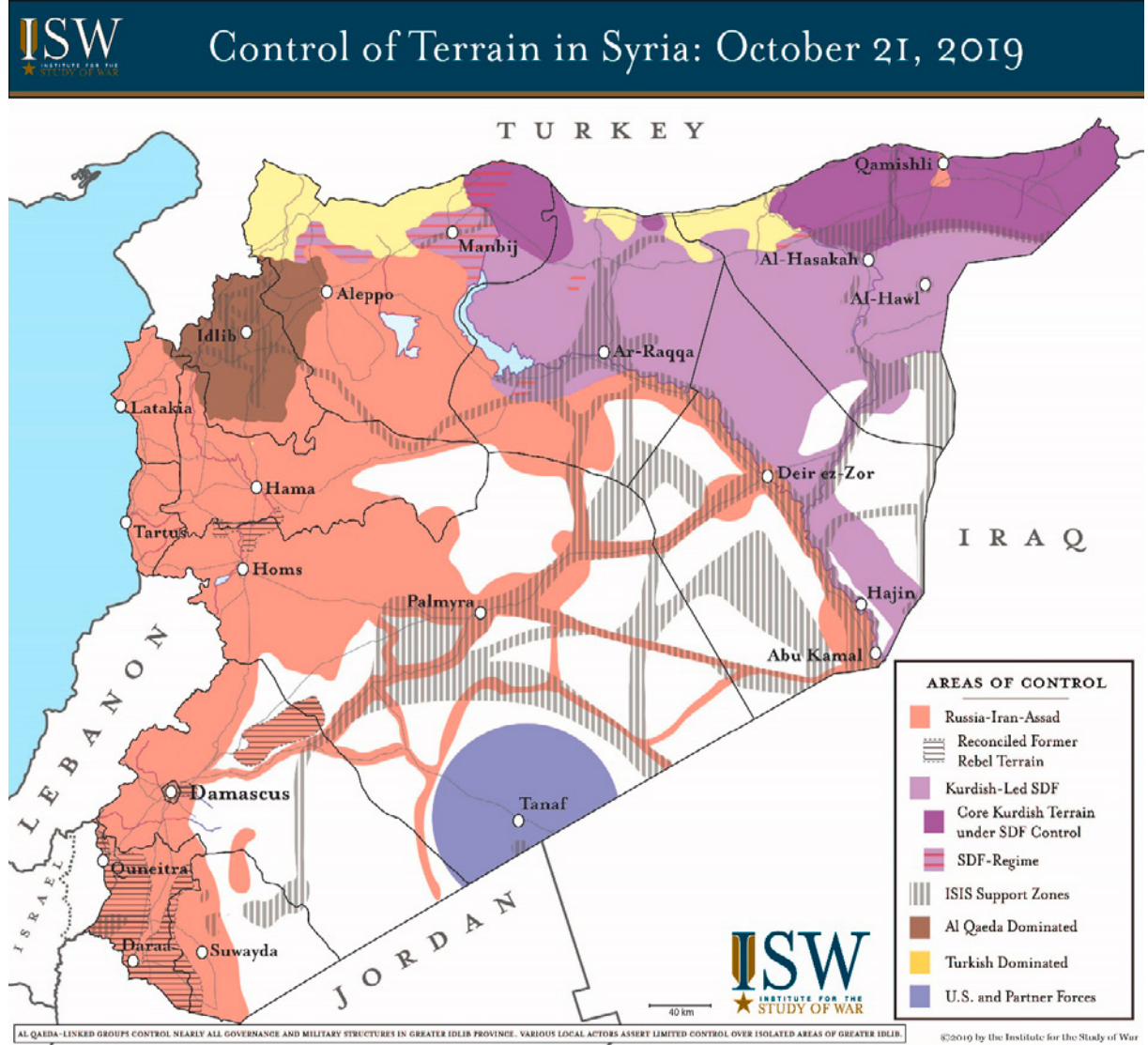
¹⁹⁸ UNOCHA, Syria | Flash Update #7, Humanitarian impact of the military operation in northeastern Syria, 19-20 October 2019, [url](#), p. 1

¹⁹⁹ SOHR, 10 days of Operation "Peace Spring": Turkey controls an area equivalent to a quarter of the size of Lebanon. Turkish-backed factions continue its violations and breach the "ceasefire", and the death toll among the "SDF", the regime, Turkish forces and factions loyal to it rises to 449, 19 October 2019, [url](#); Reuters, Kurdish-led health authority in northeast Syria says 218 civilians killed in Turkish offensive, 17 October 2019, [url](#)

Suriye hükümet birliklerinin Türkiye sınırı boyunca konuşlandırılmasına izin veren bir anlaşmayı duyurdu. Anlaşma aynı zamanda Afrin gibi Suriye'deki Türk işgali altında olan bölgelerin yeniden ele geçirilmesini de öngörüyordu²⁰⁰.

Eylül 2019 sonunda Suriye ordusu ve bağlı silahlı grupların Fırat Nehri'nin doğu kıyısında Salahiye, Hatlah, Hüsey-niye ve Tabiyah kasabaları civarında ve Deyrizor şehri yakınlarında mevzilendiği bildirildi²⁰¹. 14 Ekim 2019 itibarıyla Suriye hükümet güçlerinin kuzey Suriye'de Ayn İsa, Rakka vilâyetine konuşlandığı bildirildi²⁰². 15 Ekim'de Suriye hükümet güçlerinin Halep vilâyetinin kuzeyinde önceden Kürt kontrolündeki Menbiç'e girdiği bildirildi. Rusya Savunma Bakanı'ndan alıntı yapan Rusya devlet medyası Suriye hükümetinin şehrin tam hâkimiyetini ele geçirdiğini ileri sürdü²⁰³. 16 Ekim'de Suriye hükümeti güçleri Halep vilâyetinde SDG'nin kalesi olan Kobane şehrine girdi²⁰⁴. Rus birliklerinin, Suriye hükümeti güçlerinin Kürt kontrolündeki bölgelerin kontrolünü yeniden ele geçirmesine eşlik ettiği bildirildi²⁰⁵.

Harita 5: Suriye Topraklarının Kontrolü: 21 Ekim 2019, ©ISW

²⁰⁰ Al Jazeera, Syria's army to deploy along Turkey border as Kurds strike deal, 14 October 2019, [url](#); New York Times (The), Abandoned by U.S. in Syria, Kurds Find New Ally in American Foe, 14 October 2019, [url](#)

²⁰¹ ISW, Syria Situation Report: September 25 – October 10 2019, 11 October 2019, [url](#)

²⁰² Al Jazeera, Turkey's military operation in Syria: All the latest updates, 14 October 2019, [url](#); Reuters, Syrian Observatory: government forces deploy to Ain Issa in northern Syria, 14 October 2019, [url](#)

²⁰³ DW, Russia-backed Syrian forces enter key city Manbij in northern Syria, 15 October 2019, [url](#)

²⁰⁴ Defense Post (The), Syrian army troops enter symbolic Kurdish city of Kobani, 16 October 2019, [url](#)

²⁰⁵ New Yorker (The), Turkey, Syria, the Kurds, and Trump's Abandonment of Foreign Policy, 20 October 2019, [url](#); Defense Post (The), Syrian army troops enter symbolic Kurdish city of Kobani, 16 October 2019, [url](#)

6.3 ABD'nin çekilmesi

Ekim 2019'un başında kuzeydoğu Suriye'de bulunan Kürt kontrolündeki bölgelere yönelik Türk taarruzunun ardından ABD yaklaşık 1.000 birliğinin kuzey Suriye'den çekilmesine karar verdi, ancak çekilme için herhangi bir zaman dilimine veya birliklerin nerede konuşlanacağına dair bilgi verilmedi²⁰⁶. 20 Ekim 2019'da New York Times, üst düzey bir ABD yetkilisinden alıntı yaparak Başkan Trump'ın IŞİD ile savaşmak ve Suriye hükümeti güçleriyle Rus müttefiklerin bölgenin petrol sahalarını almasına engel olmak için doğu Suriye'de yaklaşık 200 birlik bulundurmaya sıcak baktığını bildirdi²⁰⁷. ABD yetkilileri, kuzeydoğu Suriye'den gelen Amerikan birliklerinin bölgedeki petrol sahalarını IŞİD saldırılarından korumak için arkada küçük bir güç bırakarak 21 Ekim 2019 itibarıyla batı Irak'a konuşlandırılacağını duyurdu²⁰⁸. 22 Ekim 2019 itibarıyla ABD yönetimindeki koalisyon güçlerinin "Rakka ve Halep vilâyetlerindeki üslerinin neredeyse tamamından" çekildiği bildirildi²⁰⁹.

6.4 IŞİD'e Yapılan Taarruzun Etkisi

Kuzey Suriye'ye yönelik Türk hücumundan önce SDG liderleri ilk önceliklerinin bölgede IŞİD mahkumları korumak yerine bölgelerini savunmak olduğunu bildirmişti²¹⁰. Ekim 2019'da Türkiye'nin kuzeydoğu Suriye'deki Kürt kontrolündeki bölgelere yönelik taarruzunun ardından IŞİD ile ilişkili tutukluların tutuklama kamplarından kaçtığına dair raporlar mevcuttu. Türkiye'nin bölgedeki bombardımanının ardından IŞİD ile bağlantılı tahminen 750 ila 850 kadın ve çocuğun Rakka vilâyetindeki Ayn İsa kampından kaçtığı bildirildi. Ayrıca IŞİD hücrelerinin kaçıştan önce kamp içerisinden saldırı ve isyan gerçekleştirdiği yönünde raporlar da vardı²¹¹. 2019 Ekim ortasında the Guardian'da alıntılanan Kürt kuvvetlerinin bilgilerine göre IŞİD'in uykudaki hücreleri ve intihar bombacıları bölgede aktifti ve eski savaşçıları hapishanelerden kurtarmak için girişimde bulunmuşlardı²¹².

²⁰⁶ BBC, Turkey-Syria offensive: US to evacuate 1,000 troops as Turkey advances, 13 October 2019, [url](#)

²⁰⁷ New York Times (The), Trump Said to Favor Leaving a Few Hundred Troops in Eastern Syria, 20 October 2019, [url](#)

²⁰⁸ CNN, US troops leave Syria and cross into Iraq where some will stay, 21 October 2019, [url](#)

²⁰⁹ ISW, Syria Situation Report: October 10 – 22 2019, 24 October 2019, [url](#)

²¹⁰ International Crisis Group, Averting an ISIS Resurgence in Iraq and Syria, 11 October 2019, [url](#); Guardian (The), Kurdish forces in Syria will no longer prioritise guarding Isis prisons, 12 October 2019, [url](#)

²¹¹ Guardian (The), At least 750 Isis affiliates escape Syria camp after Turkish shelling, 13 October 2019, [url](#); Defense Post (The), ISIS families escape Ain Issa camp in northeast Syria after Turkish bombardment, 13 October 2019, [url](#)

²¹² Guardian (The), Kurdish forces in Syria will no longer prioritise guarding Isis prisons, 12 October 2019, [url](#)

Kaynakça

Herkese açık kaynaklar

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Dashboard, n.d., <https://www.acleddata.com/dashbo-ard/#760>, accessed 15 August 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), ACLED Event Definitions, October 2017, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/dlm_uploads/2017/10/ACLED-Event-Definitions_Final.pdf, accessed 20 October 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Mapping Territorial Control, Contestation, and Activity in Syria, March 2019, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/dlm_uploads/2019/02/SyriaMapReport_Version2_Final.pdf, accessed 22 August 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Methodology overview, 10 April 2019, <https://www.acleddata.com/download/2867/>, accessed 15 August 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Press Release: ACLED integrates new partner data on the war in Syria, 5 April 2019, <https://www.acleddata.com/2019/04/05/press-release-acled-integrates-new-partner-data-on-the-war-in-syria/>, accessed 22 August 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Press release: Even as overall violence drops, civilians face record threats in Syria, 22 March 2019, <https://www.acleddata.com/2019/03/22/press-release-even-as-overall-violence-drops-civilians-face-record-threats-in-syria/>, accessed 15 August 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Regional Overview – Middle East (6-12 October 2019), 15 October 2019, <https://www.acleddata.com/2019/10/15/regional-overview-middle-east-6-12-october-2019/>, accessed 19 October 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), The State of Syria. April-June 2019, 12 July 2019, <https://www.acleddata.com/2019/07/12/state-of-syria-april-june-2019/>, accessed 22 August 2019

ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), The state of Syria. March 2019, 8 April 2019, <https://www.acleddata.com/2019/04/08/state-of-syria-march-2019/>, accessed 22 August 2019

Adleh, F. and Favier, A., "Local reconciliation agreements" in Syria: A non-starter for peacebuilding, European University Institute, 1 June 2017, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/46864/RSCAS_MED_RR_2017_01.pdf?sequence=1, accessed 20 August 2019

AI (Amnesty International), Syrian and Russian forces targeting hospitals as a strategy of war, 3 March 2016, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/03/syrian-and-russian-forces-targeting-hospitals-as-a-strategy-of-war/>, accessed 30 July 2019

Al-Jabassini, A., From Insurgents to Soldiers: The Fifth Assault Corps in Daraa, Southern Syria, Middle East Directions, European University Institute, 14 May 2019, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/62964/RR_2019_09_EN.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accessed 22 August 2019

Al Jazeera, Syria's army to deploy along Turkey border as Kurds strike deal, 14 October 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/10/syrian-army-deploy-turkey-border-orders-pullback-191013191238367.html>, accessed 15 October 2019

Al Jazeera, Syria: Buses arrive to evacuate two rebel-besieged Shia towns, 18 July 2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/07/syria-buses-arrive-evacuate-rebel-besieged-shia-towns-180718071338036.html>, accessed 17 October 2019

Al Jazeera, Syria rebels capture northern Raqqa city, 5 March 2013, <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/03/201334151942410812.html>, accessed 10 October 2019

Al Jazeera, Turkey's military operation in Syria: All the latest updates, 11 October 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/10/turkey-military-operation-syria-latest-updates-191010061648676.html>, accessed 16 October 2019

Al Jazeera, Turkey's military operation in Syria: All the latest updates, 14 October 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/10/turkey-military-operation-syria-latest-updates-191014053832727.html>, accessed 15 October 2019

Al Jazeera, Turkey, Russia reach deal for YPG move out of Syria border area, 23 October 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/10/turkey-russia-agree-set-syria-safe-zone-joint-patrols-191022171933484.html>, accessed 23 October 2019

Al-Masri, A., Analysis: The fifth Corps and the state of the Syrian Army, Syria Deeply, 11 January 2017, <https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/01/11/analysis-the-fifth-corps-and-the-state-of-the-syrian-army>, accessed 22 August 2019

Al-Monitor, Turkish army's Idlib action 'riskiest cross-border operation' to date,, 22 May 2018, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/05/turkey-syria-risky-idlib-deployment.html>, accessed 14 October 2019

Australian National University, The socio-economic impact of the crisis in Syria,, 14 June 2018, <https://cais.cass.anu.edu.au/news/socio-economic-impact-crisis-syria>, accessed 15 October 2019

BBC, Trump makes way for Turkey operation against Kurds in Syria, 07 October 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-49956698>

BBC, Turkey Syria offensive: Erdogan and Putin strike deal over Kurds, 23 October 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50138121>, accessed 23 October 2019

BBC, Turkey-Syria offensive: Kurds reach deal with Syrian army, 14 October 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50036901>, accessed 16 October 2019

BBC, Turkey-Syria offensive: US to evacuate 1,000 troops as Turkey advances, 13 October 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50034802>, accessed 15 October 2019

Carter Center (The), Weekly conflict summary. 15 – 21 July 2019, 2019, https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/0_weekly_conflict_summary_15to21july2019.pdf, accessed 31 July 2019

Carter Center (The), Weekly conflict summary. 22 – 28 July 2019, 2019, https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/0_Weekly_Conflict_Summary_22to28July2019_FINAL.pdf

Casagrande, G., The road to ar-Raqqah: Background on the Syrian Democratic Forces, Institute for the Study of War, 22 November 2016, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/The%20Road%20to%20ar-Raqqah%20ID.pdf>, accessed 10 October 2019

CNN, US troops leave Syria and cross into Iraq where some will stay, 21 October 2019, <https://edition.cnn.com/2019/10/21/middleeast/kurdish-sdf-withdrawal-intl-hnk/index.html>, accessed 21 October 2019

COAR (Center for Operational Analysis and Research), Syria Update: 16-22 October 2019, 23 October 2019, <https://coar-global.org/2019/10/23/media-anthology-october-15-october-22-2019/>, accessed 23 October 2019

Daily Beast (The), Syria's cruel 'reconciliations', 9 December 2017, <https://www.thedailybeast.com/syrias-cruel-reconciliations>, accessed 20 August 2019

Defense Post (The), ISIS families escape Ain Issa camp in northeast Syria after Turkish bombardment, 13 October 2019, <https://thedefensepost.com/2019/10/13/syria-isis-families-ain-issa-camp/>, accessed 15 October 2019

Defense Post (The), Syrian army troops enter symbolic Kurdish city of Kobani, 16 October 2019, <https://thedefensepost.com/2019/10/16/syria-army-forces-kobani-sdf/>, accessed 17 October 2019

Denmark, DIS (Danish Immigration Service) and DRC (Danish Refugee Council), Syria. Security Situation in Damascus. Province and Issues Regarding Return to Syria, February 2019, https://www.nyidanmark.dk/-/media/Files/US/Landerappporter/Syrien_FFM_rapport_2019_Final_31012019.pdf?la=en-GB&hash=745F91DF6E7962DB4523B8B-994B9088C5B28FFE4, accessed 11 October 2019

DW (Deutsche Welle), Russia-backed Syrian forces enter key city Manbij in northern Syria, 15 October 2019, <https://www.dw.com/en/russia-backed-syrian-forces-enter-key-city-manbij-in-northern-syria/a-50847542>, accessed 15 October 2019

EIP (European Institute of Peace), Refugee return in Syria: Dangers, security risks and information scarcity, July 2019, <http://eip.org/sites/default/files/EIP%20Report%20-%20Security%20and%20Refugee%20Return%20in%20Syria%20-%20July.pdf>, accessed 19 August 2019

Global Rights Compliance and World Peace Foundation, Accountability for Starvation Crimes: Syria, June 2019, <https://starvationaccountability.org/wp-content/uploads/2019/06/Accountability-for-Starvation-Syria.pdf>, accessed 30 July 2019

Guardian (The), At least 750 Isis affiliates escape Syria camp after Turkish shelling, 13 October 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/13/kurds-say-785-isis-affiliates-have-escaped-camp-after-turkish-shelling>, accessed 15 October 2019

Guardian (The), Kurdish forces in Syria will no longer prioritise guarding Isis prisons, 12 October 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/12/kurdish-forces-syria-isis-prisons-turkish-offensive>, accessed 15 October 2019

Haid, H., Syria war: Who is behind the anti-regime attacks in Daraa?. Middle East Eye, 5 August 2019, <https://www.middleeasteye.net/opinion/who-behind-anti-regime-attacks-daraa>

Heller, S., A glimpse into the Islamic State's external operations, post-caliphate, War on the Rocks, 29 May 2019, <https://warontherocks.com/2019/05/a-glimpse-into-the-islamic-states-external-operations-post-caliphate/>, accessed 22 August 2019

Hinnebusch, R. and Imady, O., Syria's Reconciliation Agreements, University of St Andrews, 2017, <https://ojs.st-andrews.ac.uk/index.php/syria/article/view/1558/1193>, accessed 14 October 2019

Holliday J., Syria's maturing insurgency, Institute for the Study of War, June 2012, http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Syrias_MaturingInsurgency_21June2012.pdf, accessed 9 October 2019

Holliday J., The Assad regime. From counterinsurgency to civil war, Institute for the Study of War, March 2013, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/TheAssadRegime-web.pdf>, accessed 9 October 2019

HRW (Human Rights Watch), If the dead could speak. Mass deaths and torture in Syria's detention facilities, December 2015, https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/syria1215web_0.pdf, accessed 1 August 2019

HRW (Human Rights Watch), Torture archipelago. Arbitrary arrests, torture, and enforced disappearances in Syria's underground prisons since March 2011, July 2012, https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria-a0712webwcover_0.pdf, accessed 1 August 2019

HRW (Human Rights Watch), Turkey's 'Safe Zone' Would Be Anything But, 11 October 2019, <https://www.hrw.org/news/2019/10/11/turkeys-safe-zone-would-be-anything>, accessed 16 October 2019

HRW (Human Rights Watch), Under Kurdish rule. Abuses in PYD-run enclaves of Syria, June 2014, https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria0614_kurds_ForUpload.pdf, accessed 11 October 2019

Hunaidi, S., ISIS has not been defeated. It's alive and well in Southern Syria, Foreign Policy, 3 April 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/04/03/isis-has-not-been-defeated-its-alive-and-well-in-southern-syria/>, accessed 14 October 2019

IEP (Institute for Economics & Peace), Global Terrorism Index 2018. Measuring the impact of terrorism, November 2018, <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf>, accessed 31 July 2019

INSO (International NGO Safety Organization), Syrian Arab Republic. Context Analysis, n.d., https://www.ngosafety.org/country/syrian_arab_republic, accessed 22 August 2019

International Crisis Group, Averting an ISIS Resurgence in Iraq and Syria, 11 October 2019, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/207%20Averting%20an%20ISIS%20Resurgence.pdf>, accessed 16 October 2019

International Crisis Group, Lessons from the Syrian State's Return to the South, Middle East Report N°196, 25 February 2019, https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/196-lessons-from-syria_0.pdf, accessed 22 August 2019

International Crisis Group, Squaring the Circles in Syria's North East, Report 204 / Middle East & North Africa, 31 July 2019, https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/204%20squaring-the-circles_0.pdf, accessed 31 July 2019

International Crisis Group, The Best Bad Options for Syria's Idlib, Middle East Report N°197, 14 March 2019, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/197-the-best-of-bad-options%20.pdf>, accessed 22 April 2019

ISW (Institute for the Study of War), Syria Situation Report: October 10 – 22 2019, 24 October 2019, <http://iswresearch.blogspot.com/2019/10/syria-situation-report-october-10-22.html>, accessed 24 October 2019

ISW (Institute for the Study of War), Syria Situation Report: September 25 – October 10 2019, 11 October 2019, <http://iswresearch.blogspot.com/2019/10/syria-situation-report-september-25.html>, accessed 15 October 2019

ISW (Institute for the Study of War), Syria situation report: July 10 – 23, 2019, 25 July 2019, <http://www.understandingwar.org/backgrounders/syria-situation-report-0>

Izady, M., Syria: Ethnic composition in 2010. Atlas of the Islamic world and vicinity, Colombia University, 2010, http://gulf2000.columbia.edu/images/maps/Syria_Ethnic_Detailed_lg.png, accessed 16 August 2019

Izady, M., Syria: Population density and demography, in 2012. Atlas of the Islamic world and vicinity, Colombia University, 2012, http://gulf2000.columbia.edu/images/maps/Syria_Population_Demog_lg.png, accessed 16 August 2019

Jenkins, B. M., The dynamics of Syria's civil war, Rand Corporation, 2014, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE100/PE115/RAND_PE115.pdf, accessed 15 October 2019

Khaddour, K., Syria's Troublesome Militias, Carnegie Middle East Center, 5 November 2018, <https://carnegie-mec.org/diwan/77635>, accessed 22 August 2019

Khaddour, K., Strength in Weakness: The Syrian army's accidental resilience, Carnegie Middle East Center, 16 March 2016, https://carnegieendowment.org/files/ACMR_Khaddour.pdf, accessed 22 August 2019

Lister, C., The Syrian Jihad. Al-Qaeda, The Islamic State and the evolution of an insurgency, Hurst & Company, 2015

Liveuamap, Map of Syrian civil war, 31 July 2019, <https://syria.liveuamap.com/en/time/31.07.2019>, accessed 31 July 2019

Lund, A., Syria's Civil War. Government Victory or Frozen Conflict?, Totalförsvarets forskningsinstitut, December 2018, <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--4640--SE>, accessed 22 August 2019

Lund, A., Syrien brinner. Hur revolutionen mot Assad blev ett inbördeskrig, SILC Förlag, 2014

New Humanitarian (The), Counting under fire: the untold story of Syria's casualty data, 27 October 2015, <http://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2015/10/27/counting-under-fire-untold-story-syria-s-casualty-data>, accessed 22 August 2019

New Yorker (The), Turkey, Syria, the Kurds, and Trump's Abandonment of Foreign Policy, 20 October 2019, <https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/turkey-syria-the-kurds-and-trumps-abandonment-of-foreign-policy>, accessed 21 October 2019

New York Times (The), Abandoned by U.S. in Syria, Kurds Find New Ally in American Foe, 14 October 2019, <https://www.nytimes.com/2019/10/13/world/middleeast/syria-turkey-invasion-isis.html>, accessed 15 October 2019

New York Times (The), How Syria's death toll is lost in the fog of war, 13 April 2018, <https://www.nytimes.com/2018/04/13/world/middleeast/syria-death-toll.html>, accessed 14 August 2019

New York Times (The), Trump Said to Favor Leaving a Few Hundred Troops in Eastern Syria, 20 October 2019, <https://www.nytimes.com/2019/10/20/world/middleeast/trump-troops-syria-turkey.html>, accessed 21 October 2019

New York Times (The), Turkey Halts Syrian Incursion, Hours After Deal with Russia, 23 October 2019, <https://www.nytimes.com/2019/10/23/world/middleeast/turkey-russia-syria.html>, accessed 23 October 2019

Norway, Landinfo (Norwegian Country of Origin Information Centre), Syria: Militærtjeneste – innrulling, utsettelse og fritak, 14 November 2017, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Syria-temanotat-Militærtjeneste-innrulling-utsettelse-og-fritak-14112017.pdf>, accessed 22 August 2019

Norway, Landinfo (Norwegian Country of Origin Information Centre), Syria: Regimeløse militser, 2 November 2017, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Temanotat-Syria-Regimeløse-militser-02112017-AVA.pdf>, accessed 22 August 2019

Norway, Landinfo (Norwegian Country of Origin Information Centre), Syria: Sivilregistrering i Idlib, 22 February 2019, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/02/Syria-temanotat-Sivilregistrering-i-Idlib-12022019.pdf>, accessed 22 August 2019

NRC (Norwegian Refugee Council), 8 facts after 8 years of conflict in Syria, 15 March 2019, <https://www.nrc.no/news/2019/march/8-facts-after-8-years-of-conflict-in-syria/>, accessed 15 October 2019

PHR (Physicians for Human Rights), Physicians for Human Rights' findings of attacks on health care in Syria, 2019, <http://syriamap.phr.org/#/en/findings>, accessed 30 July 2019

Reuters, Aleppo district shows Assad's delicate dance with Kurds, 27 July 2017, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-aleppo-kurds/aleppo-district-shows-assads-delicate-dance-with-kurds-idUSKBN1AC1SY>, accessed 22 August 2019

Reuters, Kurdish-led health authority in northeast Syria says 218 civilians killed in Turkish offensive, 17 October 2019, <https://uk.reuters.com/article/uk-syria-security-turkey-casualties/kurdish-led-health-authority-in-northeast-syria-says-218-civilians-killed-in-turkish-offensive-idUKKBN1WW1A5>, accessed 19 October 2019

Reuters, Syrian Observatory: government forces deploy to Ain Issa in northern Syria, 14 October 2019, <https://www.reuters.com/article/us-syria-security-ain-issa/syrian-observatory-government-forces-deploy-to-ain-issa-in-northern-syria-idUSKBN1WT12W>, accessed 15 October 2019

SANA, Awda tashghil ar-rahlat al-jawiya bayn matari Dimashq wal-qamishli bad inhisar al-asifa al-ghbariya [Flights between Damascus and Qamishli resumed after the passing of the sand storm], 14 September 2018, <https://sana.sy/?p=814637>, accessed 17 October 2019

SCSR (Syrian Center for Statistics and Research), Syria – Since march 2011, n.d., <https://csr-sy.org/?id=607&sons=-redirect&l=1&>, accessed 15 August 2019

Seale, P., Asad. The struggle for the Middle East, University of California Press, 1989

Siege Watch, Final Report. Out of Sight, Out of Mind: The Aftermath of Syria's Sieges, May 2018, <https://siegewatch.org/wp-content/uploads/2015/10/pax-siege-watch-final-report-spread.pdf>, accessed 30 July 2019

SNHR (Syrian Network for Human Rights), Toll of civilian victims killed in Syria from March 2011 to January 2019, n.d., <http://sn4hr.org/syria-map-snhhr/>, accessed 15 August 2019

SOHR (Syrian Observatory for Human Rights), 10 days of Operation "Peace Spring": Turkey controls an area equivalent to a quarter of the size of Lebanon. Turkish-backed factions continue its violations and breach the "ceasefire", and the death toll among the "SDF", the regime, Turkish forces and factions loyal to it rises to 449, 19 October 2019, <http://www.syriahr.com/en/?p=144498>, accessed 21 October 2019

SOHR (Syrian Observatory for Human Rights), More than 570 thousand people were killed on the Syrian territory within 8 years of revolution demanding freedom, democracy, justice, and equality, 15 March 2019, <http://www.syriahr.com/en/?p=120851>, accessed 15 August 2019

Sweden, LIFOS (Center for Land Information and Analysis within the Swedish Migration Agency), Syriens säkerhetsapparat, 10 November 2016, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38443>, accessed 13 August 2019

Syria Direct, Hundreds of Rukban camp residents leaving US-administered desert zone board Syrian government buses, 10 April 2019, <https://syriadirect.org/news/hundreds-of-rukban-camp-residents-leaving-us-administered-desert-zone-board-syrian-government-buses/>, accessed 22 August 2019

Syria Direct, Khan Sheikhoun exposes the limitations of the Turkish guarantor role, 21 August 2019, <https://syriadirect.org/news/khan-sheikhoun-exposes-the-limitations-of-the-turkish-guarantor-role/>, accessed 22 August 2019

Syrian Observer (the), Aleppo: Tension between Russia and Iran escalates in the markets, 7 August 2019, <https://syrianobserver.com/EN/features/52188/aleppo-tension-between-russia-and-iran-escalates-in-the-markets.html>, accessed 8 August 2019

UCDP (Uppsala Conflict Data Program), Syria, n.d., Uppsala University, <https://ucdp.uu.se/country/652>, accessed 15 August 2019

UN (United Nations) Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 31 January 2019, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/A_HRC_40_70.pdf, accessed 22 August 2019

UN (United Nations) Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 15 August 2019, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/A_HRC_42_51.docx, accessed 14 October 2019

UN (United Nations) Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 1 February 2018, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/A-HRC-37-72_EN.pdf, accessed 30 July 2019

US CRS (United States Congressional Research Service), Syria: Issues for the 112th Congress and Background on U.S. Sanctions, 28 April 2011, <https://www.refworld.org/pdfid/4dc25a552.pdf>, accessed 9 October 2019

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees), Syria Regional Refugee Response, Syria Regional Refugee Response, n.d., <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>, accessed 2 August 2019

UNICEF (United Nations Children's Fund), 2018 deadliest year yet for children in Syria as war enters 9th year, 10 March 2019, <https://www.unicef.org/press-releases/2018-deadliest-year-yet-children-syria-war-enters-9th-year>, accessed 2 August 2019

UNMAS (United Nations Mine Action Service), Syria. Explosive Hazard Contamination, March 2019, <https://unmas.org/en/programmes/syria>, accessed 2 August 2019

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), 2019 Humanitarian Needs Overview. Syrian Arab Republic, March 2019, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/2019_syr_hno_full_1.pdf, accessed 2 August 2019

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian update, Syrian Arab Republic, Issue 04, 25 July 2019, [https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/AMENDED%20%20HUMANITARIAN%20UPDATE%20NO.%204%20_DS%20\(1\).pdf](https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/AMENDED%20%20HUMANITARIAN%20UPDATE%20NO.%204%20_DS%20(1).pdf), accessed 22 August

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Syria | Flash Update #7, Humanitarian impact of the military operation in northeastern Syria, 19-20 October 2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHA-Syria_Flash-Update-8_NES_19-20Oct2019.pdf, accessed 23 October 2019

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Syrian Arab Republic. Recent developments in Northwestern Syria. Situation Report no. 8 – as of 26 July 2019, 2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Latest_Developments_in_north_western_Syria_26July2019_SitRep8.pdf, accessed 22 August 2019

VDC (Violation Documentation Center in Syria), Killed, n.d., <http://www.vdc-sy.info/index.php/en/martyrs>, accessed 14 October 2019

VDC (Violation Documentation Center in Syria), Our methodology, n.d., <http://vdc-sy.net/our-methodology/>, accessed 22 August 2019

Washington Post (The), Syrian rebels take strategic town of Idlib, 28 March 2015, https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/syrian-rebels-take-strategic-town-of-idlib/2015/03/28/59e33562-d55b-11e4-8b1e-274d670aa9c9_story.html, accessed 10 October 2019

Washington Post (The), Trump administration pulls troops from northern Syria as Turkey readies offensive, 07 October 2019, https://www.washingtonpost.com/world/national-security/trump-administration-to-pull-troops-from-northern-syria-as-turkey-readies-offensive/2019/10/07/a965e466-e8b3-11e9-bafb-da248f8d5734_story.html, accessed 20 October 2019

Wieland C., Syria. A decade of lost chances. Repression and revolution from Damascus spring to Arab spring, Cune, 2012

Görev Tanımı

- Ülkenin farklı bölgeleri kimin kontrolü altındadır?
- Hükümet kontrolündeki bölgelerde hangi gruplar, başka bir ifadeyle ordu, polis, güvenlik servisleri, milislerden hangisi güvenliği sağlamaktadır?
- Ülkenin hangi bölgelerinde askerî çatışmalar devam ediyor?
- Hangi bölgelerde şiddetten kaynaklanarak siviller öldürülmekte ve yaralanmaktadır? Bu durum zaman içerisinde nasıl değişmiştir?
- Siviller ne tür güvenlik tehditleriyle, başka bir ifadeyle bombalamalar, kuşatmalar, IED'ler/terör saldırıları, patlamamış mühimmat, tutuklama/kaçırılma, gıda güvensizliği/tıbbi tedavi eksikliği/diğer insani sorunlardan hangisiyle karşılaşmaktadır?

Getting in touch with the EU

In person

All over the European Union there are hundreds of Europe Direct information centres. You can find the address of the centre nearest you at: <http://europa.eu/contact>

On the phone or by email

Europe Direct is a service that answers your questions about the European Union. You can contact this service:

- by freephone: 00 800 6 7 8 9 10 11 (certain operators may charge for these calls),
- at the following standard number: +32 22999696 or
- by email via: <http://europa.eu/contact>

Finding information about the EU

Online

Information about the European Union in all the official languages of the EU is available on the Europa website at: <http://europa.eu>

EU publications

You can download or order free and priced EU publications from EU Bookshop at: <http://publications.europa.eu/eubookshop>. Multiple copies of free publications may be obtained by contacting Europe Direct or your local information centre (see <http://europa.eu/contact>).

EU law and related documents

For access to legal information from the EU, including all EU law since 1951 in all the official language versions, go to EUR-Lex at: <http://eur-lex.europa.eu>

Open data from the EU

The EU Open Data Portal (<http://data.europa.eu/euodp>) provides access to datasets from the EU. Data can be downloaded and reused for free, both for commercial and non-commercial purposes.

Publications Office
of the European Union